

63
B

n° 24 W
*

305

Nada dice Nicolas Antonio de este Paulo o Pablo de Heredia, español, domiciliado en Roma entre los años de 1482 y 1495, si bien los dos tratados comprendidos en este volumen, a saber la traducción de la Epitola de Mehemias hijo de Haccan, con notas, que trata del Messias, y el de la Concepcion de la Virgen dedicado al Papa Inocencio XII, se hallan citados por Gennet, De Bure y otros.

P. de G.

Persevere este exemplar a la Biblioteca Croftiana, cuyo catalogo impreso esta en mi libreria.

Inc. 163

Rev^d Mr. Crofts

L

Apr: 23° 1783

1, 2. Bib. Valer. No 727.

1. Heredia Epistola Neunice & Haccane de Nepia. sine anno }
2. ——— de Conceptione Virginis Marice do }

Bib. Crevenna No 970 "la Caratteria rapresenta calui d. S. Spira"

collan & complet: ~~no: pit.~~

vide Gaxeri Bibliothecam.
De Bere in Bib: Valer. speaks of these two tracts as
printed about 1480: 6 vols from the 2^d part of the Volume being
dedicated to Pope Innocent the 8th. it
appears to have been printed some time
between the years 1485 & 1494.

184-97

Mr. J. M. [unclear] [unclear]

[unclear] [unclear] [unclear]

[unclear] [unclear] [unclear]

[unclear] [unclear] [unclear]

[unclear] [unclear] [unclear]

[unclear] [unclear] [unclear]

[unclear] [unclear] [unclear]

305

ILLVSTRISSIMO AC SAPIENTISSI
MO DOMINO .D. ENIGO DE MEN
DOCZA COMITI TENDILIAE LEGA
TO Sacre Maiestatis regis Hispaniæ Paulus
de Heredia salutem perpetuamq; foelicitatem.

X oibus mortalibus quouis gene
re uirtutis præditi sint uirorū illu
strissime Enige: si mihi laude non
uulgari & reuerentia digni admo
dum esse uidentur: qui rerum diuinæ peritia
imbuti sacram religionem deuotissime comple
ctunt: & contra insanos & male de illa sentien
tes acerrime differunt: eamq; omnibus uiribus
tuentur augent atq; defendunt. Illos ego incredi
bili obseruantia psequor: & si dicere fas est:
adoro. quippe qui nō ficta non fucata: sed ue
ra uirtute decorati soli sapiētes & esse & appel
lari possint. Nam uera & incommutabilis uir
tus sapientia est quæ nihil fictum nihil simu
latū admittens: tota ad ueritatem coelestium re
rum deumq; refertur. Omnis aut sciētia inferior
& scientie partes quas actiuas & morales uirtu
tes dicimus: quas merito in epistolis Plato ma
maluit ornāmēta q̄ scientias appellare nullate

nus uirtutē sapiunt nisi diuine sapiētie se con-
iunxerint. Quem igitur prudentem dicemus?
F quem iustum: quem forti & magno aīo uirum:
quem deniq; frugi & temperatū qui princeps
& reginam uirtutum oīum quam sapiām dici-
mus ignorarit? Quamobrem quis te summis
laudibus dignum nō censeat: quis non singu-
lari obseruātia prosequat? Qui eam non solū
generosam existimans nobilitatē que scdm cor-
pus ex clarissimis est propagata principibus.
Regibus ac Tyrannis. de qua etiam tu posses
maxime gloriari: q̄ eam que ex sola uirtute de-
pēdet: obnata (ut ita dixerim) terrenarum re-
rum & luxuriantis uite caligine que est omnis
ignorantie receptaculū & uicioꝝ magis q̄ pro-
bitatis ministeriū prebet: ad ueritatis diuineq;
speculatiōis intuitum semper animū adiecisti:
ita ut oēm fortunā bonorūq; temporalium affla-
tum sapia ipa cōmutans & eam q̄si p̄ducem &
magistrā statuēs: de deo diuinisq; rebus bñsen-
tire bñdicerē & bñfacere semp didiceris. O q̄ cer-
te p̄clara & casta ista tua cū uirtute claritas: q̄
sola ego illectus cum superioribus diebus duas
epistolas Neumie filii haccane & haccane filii
Neumix uiroꝝ p̄batissimorū in hebraicis lris

quorū auctoritatē iudei negare non audent ex
 hebraico sermone in latinū conuertissem: illas
 tibi censui dedicandas, ut tu qui litteris sacris
 apprime delectaris aliquid utilitatis ex eis ca
 pere posses simulq; censes q̄ capitali odio di
 gni sint iudei ad pfidiam suā & obstinationē
 Habent siquidē iudaicæ disciplinæ diuinarū
 rerum perspicuam ueritatē quæ a sanctissimis
 patribus uetustis cognita atq; explicata est: &
 a pphetis diu ante enūciata. Veruntamē tāta
 uecordia & mentis caligine indurata sunt eorū
 corda ut nec dandæ nec accipiendæ ratione ca
 paces sint: & uerū dicentibus nulla ex parte ce
 dant. Præstolant̄ miseri Messiam & ex futura
 spe semp pendent: nec fateri uolunt Christum
 saluatorē nostrū uerū fuisse Messiam. multaq;
 garriūt contra nos quæ nec ratione nec aucto
 ritate tueri possunt, nec cōuinci se patiūtur a
 tot doctissimis sanctissimisque scriptoribus tū
 græcis tū latinis: qui nostra probāt & luce ue
 ritatis illustant: eorūq; insanam & temerariā
 opinionē redarguūt infectant̄ atq; cōdemnāt
 Igit̄ postq̄ nostris fidē adhibere nolūt: suorū
 auctore testimonio confundent̄. In his. n. epi
 stolis manifeste ostendit̄ christū unicū omni

F

potentis dei filiū: uerum fuisse messiā: neq; ali
um quēpiam ī omni euo expectandū esse. Eas
tū tibi parumper a negociis publicis cessare li
cebit percurras: & sensum cōtempleris non uer
ba: Nullus enī est in eis oratiōis nitor: nullus
splendor: nec propterea nimis curanduz. habe
mus enī ut inquit Apostolus hūc thesaurū sa
cræ litterarū in uasis fictilibus: Vale foelix &
me naufragum hospitem tabulam circunferen
tem tue magnanimitati habeas cōmendatum.

NEVMIÆ FILII HACCANAE EPISTO
LA DE SECRETIS AD HACCANAM
FILIVM:

Considerate me humani generis fi
nem & perfectionez cuius aīa nra
est auida esse beatitudinē & foelici
tatē: ut ipsa fasciculo uitæ cū dño
deo nro colligetur: hoc aut in aduentu nostri
messie consistit sine quo haut quāq; peruenire
possemus ad illam imensam & inestimabilem
perfectionē q̄ non potest cōferri inctis in die
coloribus: nec lapidi Sardonico preciosissimo
aut zaphyro. Idcirco ego neumia filius hacca

שלמה המלך
לנחמיה
בן חכאיה
הבן

ne quia inueni finē circūscriptum aduētui mes-
 sie iusti nri quē admodū refert Rabbenus hac-
 cados in libro quē Galerazaya: hoc est secreto-
 rum reuelatorē appellat: ex cuius numeratiōe
 prope uentura est dei salus & eius reuelāda iu-
 sticia idq; ad annos. l. simq; canus & senex: sep-
 tuagesimū enī & quintum annū ago: nec ulte-
 rius corporis uires exercere ualeā: & ipso natu-
 re ordine procul sim ab aduētū messie: nisi mi-
 raculo quodam id fieret. Tñ in deo fiducia mi-
 hi est & expecto deū saluatorē meū & letabor
 exultaboq; in eius salute. Quod si deus mihi
 nō concesserit uidere messiam: qm̄ non ignoro
 maiorem partē israhel correptuz iri stulticie te-
 nebris qua uelū cecitatis oculis suis imponent
 errabuntq; & corruēt: nolētes ipsi credere & ab-
 seiungent peccantes: aliosq; in peccatū trahen-
 tes propter quos dixit hieremias capit. v. Pre-
 uaricatione enim preuaricata est in me domus
 israhel & domus iuda. ait dominus: Negaue-
 runt dominum & dixerunt non est ipse. Item
 ppter eos dixit Daniel capitulo vndecio. Filiis
 quoq; preuaricatorum populi tui extollentur
 ut impleant uisionem & corruant. Ego autem
 in deo confido & ab ipso auxiliū imploro: ro-

משה קדוש
 אלהים

Hieremias
 ירחיק ה' את
 בית ישראל
 ואת בית
 יודה
 דaniel
 ונשא יח וכו'
 וישיעו

75

CS

est rōni detegerē illis hmōi res qbus & huiusce
 generis hoībus haud quaq̄ occultāda sūt talia
 Idcirco notū tibi facio: deū nō habere nomen
 cuius nos cognitionē habere possimus. Qñq̄
 dē eius substantia est nomē ipsius & ecōuei so
 & quēadmodū eius substātiæ noticiā ullā ha
 bere non possumus: qm̄ ea cognita illi similes
 efficeremur: atq; ita sui noīs cognitōnē h̄re ne
 quimus. nihilominus oīa eius noīa sunt attri
 butiua. Et q̄a nomē quattuor litterarū opatio
 nibus eius est peculiaris ostēditq; noticiā p̄fe
ctiorē & illi accōmodatiorē put est nobis pos
 sibile captu: ex hoc aut̄ p̄cedūt oīa sua noīa.
 Ideo hoc nomē dictū est Semhameforas. nō q̄
 ipsum sit eius nomē substātiāle: sed nos id di
 cimus qm̄ hoc est quantū nostra facultas com
 præhendere potest: & altius ascēdere nō possu
mus. Notare aut̄ debes nomē duodecim l̄rarū
nomēq; quadragintaduāz nō esse noīa quorū
unūquodq; uerbū duodecī litteris constet aut
quadragintaduabus: sed quodlib& eorū nomē
 sunt uerba diuersa quæ unū ostēdunt. Postq̄
 aut̄ hoc tibi aperuī animaduerte nomē q̄tuor
 l̄rarū put scriptio ē. & sic scribit̄ ī hebraico
 id est yehauue ipsū deū generātē significat̄

אין אנו יכולים לדעת
 שם האל

attributum

ממנו יהוה אל
 - כל המילים

שם האל
 יהוה יהוה יהוה
 יהוה יהוה יהוה
 יהוה יהוה יהוה
 יהוה יהוה יהוה

יהוה דלשון
 יי:

אדם לא יפטר
אדם לא יפטר
אדם לא יפטר

Et quia non pōt esse generās absq; generato: ne-
cessario procedere debet amor a generāte ad ge-
neratum & econuerso. quia si hoc non esset nō
generaret: etiā si non pcederet amor a generato
ad generantē: distinguereturq; ab ipō: & essent
due substantie. Nos aut uolumus generātem
& generatū unā esse substantiā. Idcirco necessa-
rio ex uno ad alterū pcessurus est amor. Et pro-
pterea ex hoc Semhameforas deriuatur est no-
men. xii. l̄r̄ax: estq; pater: filius: & spūs almus
qui hebraice. xii. l̄ris continet hmōi ab. ben.
uer. ruhac. haccodes. Qm̄ aut nō inuenitur ali-
quid in deo quod nō sit deus. ex noīe duodecī
l̄r̄ax emanat nomen q̄dragintaduax qd̄ est ab
Elohim. ben. eloym. ruhah. haccodes eloym se-
lofa. beh. hehad. hahad. bisslofa q̄ hebraice sūt
xlii. l̄re. significātq; deū patrē. deū filiū. deum
spiritū sanctū: trinitatē in unitate & unitatem
ī trinitate. Notare autem debebis hec noīa esse
ex diuinis archanis que a quocunq; occultari
debēt quousq; ueniat messias iustus noster. Et
la tibi patefeci ea occule:

אדם לא יפטר
אדם לא יפטר
אדם לא יפטר
אדם לא יפטר
אדם לא יפטר
אדם לא יפטר
אדם לא יפטר
אדם לא יפטר
אדם לא יפטר
אדם לא יפטר

Postilla

ET ego Paulus heredia traductor ut osten-
 dam imensam cecitatē & pestiferā iudeorū opti-
 onē atq; ad eorū confusionē in aliquas istarū
 petitionū facio nōnullas postillas: afferāq; au-
 ctoritates antiquorū doctorū hebreorū: qui cer-
 te in suis sñis euangeliste fuerūt. Quantū autē
 ad primā petitionē dico (quanq̄ doctor ipse be-
 ne probauit trinitatē & etiā quēadmodū spūs
 sanctus necessario procedere debet a filio ad pa-
 trem: afferō duas auctes: quarū prima est Rab-
 bi Symeonis filii Iohai in libro qui scribitur
 zochar super textū Deuteronomii cap. xi. Au-
 di israhel dñs deus noster deus unus est Audi
 israhel ait rabbi ibba. hic est israhel antiquus
 Adonai id est dñs principiū oīum rerum. anti-
 quus antiquorū: hortus radicū & omniū rerū
 perfectio. & dicit̄ pater elohenu id est deus no-
 ster profunditas fluminū & fons scientiarum
 quæ procedunt ab illo patre & filius uocatur.
 Ait autē rabbi symeon: hoc archanū filii nō re-
 uelabit̄ unicuiq; quousq; uenerit messias ut ait
 Isaias cap. xi. Quia repleta ē terra scia dñi sicut
aque maris operientes. Adonai id est deus hic
 est spūs almus qui a duobus pcedit & uocat̄
 mēlura uocis. Unus est ut unū cū altero cōclu-

0227
 6

[Handwritten Hebrew notes in the right margin, including the words 'אבות' (fathers) and 'אבות' (fathers) written vertically and horizontally.]

[Handwritten Hebrew notes at the bottom of the page.]

אשתי ט-ג
לשון שמישה
ולשון אשתי כה
כהו שגדלו
אלהינו אהמ

ששית
ובקן שוויש
הש אכא קהש
כהו קהש רוח
וזהו דין

אלהה הם נטלו
השם ואשתי לה
יהשק. דין השש
כהו. דין אשתי לה
דין אשתי לה
דין אשתי לה
דין אשתי לה
דין אשתי לה
דין אשתי לה

dat & colligat: nec alter ab altero diuidi pot.
& ppter ea ait: Audi israhel. qm audi hebraice
dicit semah qd est equiuocu: significatq; audi
& cōgrega inuitq; textus. Cōgrega israhel hūc
patrē filiū & spm sctū: eumq; fac unā essentiā
unāq; substātiā. qñquidē quicqd est in uno
est in altero. totus fuit & totus est totosq; erit
nec mutatus est neq; mutabit. Secunda uero
auctas est apud ipm rabbi Symeonē atq; etiaz
ionathā filiū uzielis sup textū Isa. cap. vi. San
ctus sanctus sctus dñs deus sabaoth. Et aiūt
sctus hic est pater. sctus hic est filius. sctus
hic est spūs almus

Petitio secunda

Item qsiuit idem Antoninus ab ipo rabbe
on Hacchados inquiring. Quid sibi uolūt tex
tus puerbiorū ca. xxx. Tria sūt mihi difficilia
& quartū penitus ignoro. uia aquilæ in coelis
uiam nauis in medio maris. uiam colubri sup
petrā: & uiam uiri in alma. talis & est uia muli
eris adultere manducat & tergit os suum & di
cit non sum operata malū in quibus mihi ui
detur occultum latere sensum.

Responsum

Magnā inquit rem qsiuisti. Sed quia dicte

cl

Prouerbioꝝ cap. xii. qui abscōdit frumēta ma
lediceꝝ in populis Dicā tibi rem admodū sub
limē. Viā aquile in celis hic est rex messias qui
post passionē suā ascēdet in celū: quēadmodū
ait Amos cap. ix. Qui edificat ī celo ascēsiōnē
suā: Viā nauis ī medio maris, hic itidē est rex
messias cuius uita sicut nauis ī medio maris a
gitabitꝝ quemadmodū refert textus Hiere. cap.
xxx. Quare ego uidi oīs uiri manum sup lum
bum suum: & uiri hoc est dei: qui hebraice di
citur gheuer: hoc est potens: qm̄ oībus poten
tia est ipse deus. Et uiam colubri sup petram.
hic quoq; est rex messias qui se facit ut colubꝝ
quē moyses super petram posuit ut duceret fi
lios israhel in terrā sanctā. Rabbi autē Iodan
refert: Et uiam colubri sup petram: hic est rex
messias qui transibit per petrā postq̄ sepultus
erit & ab ip̄a egredietꝝ: nec uidebitꝝ quo transi
uerit quēadmodū refert textus cap. xxxiii. exo
di. Ecce inquit est locus apud me & stabis sup
petrā. Cūq; trāsibit gloria mea ponā te in fora
mine petræ. Et uiam gheuer: id est uiri ī alma.
hic quoq; est deus amans filias hierusalē ut ge
neretur rex messias ex una earꝝ. Concipiet autē
& pariet remanebitq; uirgo ut refert textus Cā

9 *מגילת אבות*
דק הנשר קו
עליוס ע דכוס
בשמים
דק הנשר

30 *דק הנשר*
היהוה
דאיהוה
יהוה

33 *דק הנשר*
יהוה
דק הנשר
יהוה
דק הנשר
יהוה
דק הנשר
יהוה

17
ticoꝝ cap. iiii. Media caritate constrauit per fili
as hierusalē. Etiam Hieremias cap. xxxi. Quia
creauit dñs nouum super terram: femina circu
dabit uirum. Dixit ei Antoninus: ergo ex quo
gheuer: idest uir deū significat quid sibi uult
textus Hieremie lamentationū cap. iiii. Ego uir
uidens paupertatē in uirga indignationis eius
me minauit & adduxit in tenebras & nō in lu
cem. Respondit rabbenus: hic est deus qui ait
Ego sum gheuer: hoc est uir qui uidi pauper
tatē me minauit & adduxit in tenebras & non
in lucē. Hic itidem est deus qui ait: decreui de
scendere ad inferos ad redimenduz iustorū ani
mas quas uirga indignatōnis suæ pater meus
qui est in coelis ppter peccatū Adæ illuc detru
dit. Talis & est uia mulieris adulteræ. totum
hoc ægit Adam qui de peccato suo sese excu
savit: noluitq; illud fateri. Dixitq; Genesis ca
pitulo. iiii. Mulier quam dedisti sociam dedit
mihi de ligno & comedi. Fæcitq; ut meretrix
quæ comedit & os purgat: nihil mali fecisse cō
tendens. Quamobrem rationi congruit ut to
tus terrarum orbis plectatur. & cū uenerit tem
pus salutis æquum est ut deus ad inferos de
scendat eosq; salu&. Et hoc est quod ait textus

C 3

C 31

C 3

C 3

מגן אבן עזר

כ"ג
כ"ג
כ"ג

כ"ג
כ"ג
כ"ג

C 2
C 4

Hieremiæ capitulo secundo. Ecce ego iudica
bor tecum eo q̄ dixeris: Non peccaui. Item
isaïas capitulo. lxxiii. Quia in igne dominus
iudicabitur.

Postilla

Ego autem ipse traductor dico q̄ non so
lum ex ista auctoritate eliciuntur sex conclu
siones. Quarum prima est Christi ascensio. Se
cunda uita eius in hoc mundo procellosa Ter
cia crucifixio. Quarta resurrectio. Quinta ma
riæ uirginitas. Sexta descensus ad inferos pro
animabus redimendis. Verumetiam ex hac ea
dē auctoritate satisfaciemus argumento quod
iudeus facit contra nos & diuum Hieronymū
quem ait non benedixisse in sua traductione
Isaïæ capitulo. vii. Ecce uirgo concipiet & pa
riet filium: quia hebraice nō dicitur uirgo sed
alma. Quod si ipse Hieronymus dixisset alma
recte quidem fuisset interpretatus: sed in ea elo
cutione non intelligeret uirginitas. quāquidē
ita possit alma dici q̄ corrupta sit q̄ quæ uir
go. idq̄ probat prouerbiorum cap. xxx. Tria
sunt mihi difficilia: & quartū penitus ignoro

הנה העלמה היה
ילד בן וקראו לה
עלמה

30

uiam aquilæ in coelis: uiam nauis in medio ma-
ris: uiam colubri sup petram: & uiam uiri in
alma. Talis & est uia mulieris adulteræ: man-
ducat & tergit os suū & dicit nō sum operata
malū. Atq; ita inquit iudeus: alma p muliere
corrupta accipit̄. qm̄ sequit̄ textus: Talis &
est uia mulieris adulteræ. Huius autē questio-
nis satisfactio est q̄ ppositio iudei est falsissi-
ma: qm̄ alma significat uirginē & plusq̄ uirgi-
nem: idq; pbabimus apertissimis rationibus.
Apud hebreos reperiunt̄ tria nomia. nahara.
bethula. alma. Nahara adolescentulam signi-
ficat siue uirgo sit siue corrupta. Bethula uero
semper uirginē significat siue adolescentula sit
siue anus. Alma aut̄ composita est ex his duo-
bus significatq; uirginē & adolescentulā parua
a tribus in quattuor annos. Hoc ego probo:
qm̄ hoc nomen alma reperit̄ in testamēto ue-
teri quattuor tm̄ in locis. Primo in rebecca uxo-
re Isaac Genesis cap. xxiiii. Ecce sto iuxta fon-
tem aquæ & alma quæ egrediet̄. quæ tūc erat
quattuor fere annorum & non amplius. Idq;
probant doctores hebrei: quoniam cuz Sarra
peperit isaac erat nonaginta annorum Genesis
cap. xvii. Cecidit abraam in faciez suā & dixit

alma. alpa. dms

8.
in corde suo Putas ne ceterinario nasciturus filiū
& Sarra nonagenaria parietur. Quando aut Sar
ra diem suū obiit erat annorum centum uiginti
septem. Gen. cap. xxiii. Fuerūt aut uite Sarre
centum uigintiseptē anni: que mors cōtigit ei
ob imolationem Isaac filii ut uolunt doctores
hebrei. Nam cū primum abraam arripuit gla
diū ut iugularet Isaac: uenit diabolus ad Sar
ram: eiq; dixit Abraham necasse filium eumq;
immolasse. Ipsa aut credidit qm̄ triduo domo
abfuerant preter morem. Preterea adeo metue
bat unico filio quē tanto cū labore in senectu
te susceperat: ut facile diabolo crediderit statim
q; extincta sit: & hoc astruūt ipi doctores dua
bus rōnibus. Prima q; mors ipsius Sarre con
iuncta est immolationi Isaac Secunda quia di
cit textus genesis. c. xxiii. Venitq; Abrahā ut
plangeret & fleret eam: & interrogant unde ue
nit: aiunt ex imolatione Isaac: ergo cum Sarra
peperit Isaac erat. lxxx. annorum: & cū mortua
est. cxxvii. qm̄ Isaac tēpore sue imolatiōis que
fuit mors Sarre erat. xxxvii. annorum: & uenien
ti Abrahe ex dicta imolatiōe nunciata fuit na
tiuitas Rebecce: cunq; duxit uxorem erat Isaac
xl. annorum Genesis capitulo. xxiiii. Abraham

figur 14

7

genuit Isaac qui cū .xl. esset annorū duxit uxorem Rebeccā: ergo Rebecca erat triū annorū & fere quatuor & tunc alma uocata est: probatq; textus eam fuisse uirginem Genesis capitulo xxiiii. Virgo erat & uir non cognouit eam. Secundo loco reperitur in Maria sorore Moysis Exodi cap. ii. Perrexit alma & uocauit matrem suam & hec eadem odolescentula quatuor fere annorū. Tertio loco reperit̄ prouerbiorū cap. xxx. Et uiam uiri ī alma quanq̄ diuus Hieronymus dixerit in adolescentia quod nos in nostro libro qui ensis Pauli inscribitur declaramus. Quarto loco reperitur Isaie capitu. vii. C 7
 Ecce alma concipiet quod probatur ea presertim conclusione que in Talmuto habet̄: qua doctores arguūt q̄ quicquid cum aliis eiuldē generis īclusum ab eo discedit ut aliquam doctrinam capiat: non ideo segregatur ut seipm̄ declaret: sed totū id genus. Ergo per Rebeccaꝝ quæ fere quatuor annorū erat cū alma dicta est: eratq; uirgo ut iam diximus: necessario dicere debemus q̄ ubicūq; inuentinus alma est t̄pis triū in quatuor annos & uirgo actu atq; mente: qm̄ adolescētula eiusmodi ætatis ignorat penitus quid sit libido uel uenus. Virgo autē inte

4

U

merata Maria tametsi. xiiii. erat annoꝝ quādo
 xpm concepit & tunc alma appellata est: ut il
 lud Ecce alma cōcipiet: tñ propter exquisitissi
 mam carnis sue puritatē quippe q̄ nec cogita
 uit quidem carnis actum dicta est alma. His
 rationibus concludit̄ propositionē iudei esse
 falsissimā qñ quidem alma significat sanctam
 uirginē & plusq̄ uirginē. Qd̄ autē iudeus per
 dictos textus pbare nititur almam significare
 mulierē corruptam iam doctor predictus satis
 pbauit uiam uiri in alma de gloriosa uirgine
 dici q̄q̄ Nicolaus de lyra in glosa prouerbiorū
 eodem modo declarat: sed tñ ipi doctori illud
 nō adscribit.

Tertia petitio.

Item quesiuit Antonius ab eodem rabeno
 & ait Isaias cap. viii. dicit. Et accessit ad pphe
 tissam & concepit peperitq; filiū: quia prophe
 ta nobis non facit notam huiusmodi prophe
 tissam: que sit quo nomine uel ipsa uel pater
 nuncupet̄ cuiusue sit tribus quemadmodū in
 oibus prophetis & prophetissis: te oro mihi
 noticiam facias de oibus.

Responsum.

Espondit Rabenus. Sepenumero in
r hac questione suspensus fui & anxius
& quodam die ingressus sum patris spe
luncam ubi sepulti sunt Adam Eua Abraham &
Sarrah Isaac & Rebecca Iacob atque Lia ut illic a
dorarem: & inueni Heliā quē de hoc percōtatus
sum. quēre notum tibi facio quod ab ipso accepit: hec
prophetissa est mater regis Messie quem deus se
missurum pollicitus est ad israhel. Dicta est autem
prophetissa: quia suo uaticinio scit omnia a primor
dio ad finem usque quod nemo unquam prophetarum cog
noscere potuit ipsa quoque est domina & magistra omnium
prophetarum: & hec in alma de qua dixit Salo
mon prouerbiorum capitulo. xxx. Et uiam uiri
in adolescentula. Item Isaias capitulo. vii. Ecce
uirgo concipiet. Item de ea uaticinatus est Mi
cheas capitulo. v. Et tu Bethleem effrata paru
lis es & reliqua propter hoc dabis eos usque ad
tempus in quo parturientes pariet. Preterea de rege
Messia quē ista prophetissa paritura erat dixit
Isaias capitulo. ix. Quia enim paruulus natus
est nobis: Dixit ei Antonius. Ergo postquam hii
textus a te in medium allati unum dumtaxat si
gnificant: cur a principio precepit deus ut no
men Messie huius uocaretur Emanuel quia di

ph. 111

C 30

C 7

C 5

cit textus: Et uocabitur nomen eius Emanuel: Po-
 stea uero precepit eum uocaret accelera & spolia
 detrahe: festina preclari: Queadmodum apparet
 ex textu Isaie cap. viii. Et accessi ad prophetissam
 & concepit & peperit filium. Et dixit dominus ad me
 Voca nomen eius accelera & spolia detrahe: fe-
 stina preclari: Preterea appellat eum sic: Admi-
 rabilis: consiliarius deus fortis: pater futuri se-
 culi: princeps pacis. Dixit ei Rabbenus nota
 hec omnia nomina esse attributa regi Messie: qui
 quoniam non generatus est ex uiro & muliere ut reli-
 qui homines sed ex spiritu sancto in utero huiusce
 prophetisse ut propheta canit. & accessi ad pro-
 phetissam & concepit & peperit filium. In hoc
 dicit propheta dei uoce: Quoniam autem rex Messias
 faciendus est uerbo dei ut Adam inuenies scri-
 ptum in Gen. cap. ii. Formauit deus hominem de
 limo terre. & formauit habraice dicitur way yter
 quod scriptum est duabus iotibus quod certe cum
 una tantum scribi debebat. Scribitur autem cum
 duobus ut nobis ostendat duo corpora huma-
 na fuisse formata uerbo dei Adam & regem Mes-
 siam qui est uenturus. Et quia messias futurus
 est deus & homo: uocatum est nomen eius Ema-
 nuel quod interpretatur deus nobiscum. s. in corpori

על פי זה

מלא יתען! וכו'
אברהם עבד עמו

וישם דעיו ע

ענין בלשון
יהושית כפי
הכתיב

למשל

למשל

וישם דעיו ע
 ויהי עמו עבד עמו
 ענין בלשון
 יהושית כפי
 הכתיב

nostro & in carne quemadmodum inquit Iob
capitulo xviii. Et in carne mea uidebo deum.
Item quia deus est mirabilis consiliarius: exco-
gitauitque mirabile consilium saluandi omnes
animas quæ propter peccatum Ade cõdemna-
te fuerunt: nec poterant ullo pacto saluari ni-
si rex messias mortem acerbissimam: multaque
martyria subiisset. Idcirco dictus est gheuer:
idest uir. & quia sua est ois fortitudo deus for-
tis uocatur. Item quia ipse est eternus pater futu-
re seculi dicitur. Item quia in diebus suis pax mul-
tiplicabitur: princeps pacis appellatur. Item quia
ipse festinabit: ut auferat animarum spolia quæ in infer-
no torquentur. uocatur accelera: & spolia detrahe
festina preclari: Et quia ipse eos saluabit atque in
paradisum adducet: uocatur iesue quod hebrai-
ce saluator interpretatur. Gens autem alterius nati-
onis quæ fidem eius sectabuntur uocabunt eum iesum
quod hebraice sic scribitur. I S V & propterea inue-
nies hoc nomen iesu designatum in textu non afe-
ret scripturæ de iuda in primis litteris horum uerborum
ueniet qui mittendus est. quæ hebraice dicuntur
yabo silo uelo. Si acceperis primam litteram cuiusque
dictionis: I S V. conficient. Quod autem interro-
gasti quo nomine uocetur prophetissa Miriam est no-

Job

mz

iesum

iesu

יֵשׁוּ

11.
men eius. Atque ideo Isaias cecinit. Quia. n. par-
vulus natus est nobis: & multiplicabitur im-
perium: que uerba significat messiam a deo ge-
nerandum fore qui multiplicabit imperium: quia
est dominus totius orbis. Nascentur etiam Maria Zara
quod Marie domine interpretatur: & hoc idem ostendit
lemarbeh hamissera: hoc est multiplicabitur
imperium a quibus dictionibus nascitur miria zara
hoc modo. Si acceperis. l. m. & r. conficietur pri-
mam particulam uidelicet lmrbh. idest lemarbe
Si autem acceperis h ex lemarbe. s c & e. huius di-
ctionis hamizera: quarum singularum numerus est
quinque & decem conficiunt. significantque iotam
huius dictionis Miriam. Addito autem m hu-
ius dictionis hamizera. Ecce tibi miria. Ex his
autem dictionibus hamizera restat zara quae
tribus litteris scribitur. Ecce tibi miria zara quod
Marie domine interpretatur: ut nobis innotescat
hanc mariam esse dominam & superiorem uniuersis
& celorum reginam. Dixit ei Antonius: quare
igitur diuisa est iota in duo he & cur apposita
est beth in medio nominis Mariam: quidue signi-
cat mem clausum huius dictionis lemarbe quod
isto modo signatur. D. & iure optio apertum esse
debebat ita n quoniam quidem in medio ubi constituitur

in iudicij 27

17
7

Respondit ille: diuisa est iota in duo he ut no-
 bis secreta admirabilia paderet: quod quoadmodum
 he componitur ex daleth & vau hoc modo γ
 hoc est daleth δ , hoc est vau: & he componitur
 ex daleth & vau hac figura γ ita rex messias
 componitur ex diuinitate & humanitate: & quod
 admodum hec duo he que sunt duo. d. & ab iis
 procedunt duo vau tanquam duo filii qui ab ipsis
 oriuntur ita in substantia regis messie inuenien-
 tur duo filiationes quarum una est diuinitas dei
 filius: altera humanitas filius huiusce prophe-
 tisse: & quoadmodum harum litterarum daleth & vau
 que conficiunt he: unaqueque distincta est a se quod
 una sit littera: ita in messia substantia diuinitatis
 erit distincta a substantia humanitatis: & e converso
 que duo simul coniuncta sunt messias. Quod autem
 beth lemarbe in medio nominis miramur positum sit:
 ostendit huius prophetisse mentem & cogitatio-
 nem omnem esse ut suam uirginitatem conseruet: eritque
 uirgo mente & actu: quoniam beth significat betulam
 que uirgo interpretatur: Mem uero clausule huius
 dictiois lemarbe cuius numerus est sexcentum:
 ostendit ab hora que uaticinatum fuit. Ecce uirgo
 concipiet usque ad messie passionem in qua ipse legem
 implebit. dc. anni transigentur ad unguem. Quod

quod
clausula. d. c.

aũt petiisti cuius esset filia cuiusue tribus: aĩ ad
 tere debes parentẽ eius duplex nomẽ habiturẽ
 unum heli alterẽ ioachim: Heli qđ est nomen
 deriuatiuũ ostendit eũ ad sublimẽ gradũ ascẽ
 surẽ. Ioachim uero qđ compositũ est significat
 in eius manu deũ suscitaturẽ saluationẽ maxi
 mã israhel. Tribus aũt iude descẽdit ex domo
 zorobabelis filii salatielis ut refert Zacharias
 cap. iiii. Quis tu mōs magne corã Zorobabel
 in planũ educet lapidẽ primariũ: qui quidẽ la
 pis est mater regis messie. Preterea ut ostendat
 regẽ messiã futurẽ filiũ dei refert rabbi simeon
 filius iohai i suo libello qui inscribitur mechar
 hazo doth hoc est inuestigatio secretorũ reperi
 scriptũ quoddã archanũ in libro Adæ ita refe
 retis. Spũs sancti bñdicti descẽdet & hũanum
induet corpus: eius nomẽ est deus meus.

Postilla.

Et idem traductor Aio quĩs ex dictis auẽta
 tibus oriantur maxia archana & articuli sancte
 catholice fidei & prima p̄sertim sacram redolet
 theologiam: nihilominus ex ipsa prima auẽte
 nobis innotescit Genealogia intemerate uirgi
 nis Marie quo nam pacto ex domo regia Da
 uidis & tribu iude orta sit: Ipsa aũt auẽte satis

unigenitum
 Heli | p̄p̄riũ. no

ioachim
 stia ..

faciemus maxie q̄stioni quā mouet iudeus cō
tra nos uolēs pbare q̄ si usus xp̄us est messias
nō est filius dei & ecōuerso. Suā aut̄ conclusio
nē format super q̄dā uera cōclusiōe q̄ est messiā
nascitur̄ ex domo Dauidis & tribu iude. aitq̄
diuū Matheū in Genealogia quā scribit de Ie
su xp̄o dicere: Liber generationis iesu xp̄i filii
dauid filii abrahā: abrahā aut̄ & reliq̄. Cōclu
dit̄ tandē Iacob aut̄ genuit ioseph uir̄ Marie
de q̄ natus est iesus qui uocatur xp̄us: Per q̄d
satis ostēdit̄ q̄ ioseph erat oriundus ex domo
regia & tribu iude. Diua uero Maria nō erat:
ideo nō noīatur in ea. Ergo si xp̄s erat messias
necessario futurus erat filius ioseph: q̄a ex do
mo regia ortū habebat. Si quis aut̄ obiciat nō
esse uer̄: Quia uerbum caro factū est: ergo nō
erat messias ex quo non descendebat ex domo
regia. hoc ego argumentū cum eram cōtrarius
xp̄o b̄ndicto: sepe numero feci eruditissimis sa
cre theologiæ magistris: & neminē reperi qui
mihi satisfaceret utpote tūc iudeo: p̄ter magi
strū Alexandr̄e anconitanū qui mihi apprime
satisfecit: quo ad ueritatē quidē sed nō iis rōni
bus quibus debebat. Verūtāmē nōnulli sacre
pagine professores mihi respōdebant uerū esse

co

כשקוי
הנה קוי
ששקוי
זי

לחיותו של ענדד
אקונזאנדו

euāgelium ip̄m narrare genealogiā ioseph. Ve-
 rum quia lex est in ueteri testamēto q̄ cum ali-
 quis moriebat̄ non relicto herede masculino: fi-
lia caperet hereditatē hac cōditione ne nubere
posset hominī qui nō esset ex eius tribu: ne he-
reditas in alienā tribū transiret. Et quia s̄ctus
 Ioachim carebat filio: eiusq; hereditas ad uirgi-
nem Mariam filiā perueniebat: necesse fuit ut
nuberet hominī sue tribus. Ecce quo nam pa-
 cto uirgo maria erat ex domo regia & tribu iu-
 de Ego uero huic rationi respōdebā legē ab eis
 ablatā esse quidē uerā sed mihi nō cōstare: nec
 esse certum s̄ctū ioachim filiū non habuisse
 & si theologi id asserant nō credere: ex quo nec
 euangelio nec prophetia extaret: & aliquando
 congressus sum cū Cato presule cephaludensi
 qui mihi respōdit. David inter alios habuisse
 duos filios salomonē & nathan: esseq; duo euā-
gelia: unum diui Matthei quod incedit per se-
riē siue catenā Salomonis: narratq; genealogiā
ioseph. Alterꝫ uero Luce quod pergit p̄ seriem
nathan. Leui autem qui descendit ex genere na-
than secundum Lucam genuit Melchi & pan-
teram. Pantera autem genuit bar panteram:
bar pandera uero genuit ioachim: ioachim ue-

ioseph
matth 23 p. h. sal

serm 2 nath
maria

serm lucam / nathan melchi & panteram
pantera autem genuit bar panteram
bar pantera uero genuit ioachim
ioachim uero genuit mariam yth 9

ro uirginem Mariā. Et de genere salomonis se-
 cundū Matheū Matan genuit iacob & postq̄
 natus est iacob mortuus in matan eiusq; uxor
 accepit in uirum melchi filium Leui & fratres
 Pantere ex qua genuit heli: quod lucas testat̄
 inquiring ut putabat̄ filius ioseph qui fuit he-
 li. Ex quibus ostendit̄ iacob & heli fratres esse
 uterinos iacob quidem ex genere Salomonis:
 Heli aut̄ ex genere natan qui accepit uxore &
 sine liberis decessit: ideo iacob eius frater uteri-
 nus ut semen suū suscitaret & nomē eius uxo-
 rem duxit ut p̄cipit lex: & ex ea genuit ioseph
 uirum Marie: qui quidē erat filius iacob secū-
 dum naturam & ex genere salomonis & filius
 heli. Secundū uero legē ex genere natan: Prop-
 terea unū ex euāgeliis refert ioseph filiū esse Ia-
 cob & aliud heli. Ex quibus apparet uirginez
 Mariā fuisse ex domo regia & tribu iudæ: nec
 non consanguineā ioseph. Ego hanc rationem
 negabam: ut pote quæ ex euangelio non exta-
 ret & insuper eam dissoluebam cōtraq; proba-
 bam ~~bam~~ tribus rationibus. Prima q̄ propo-
 sitio ip̄ius Cati asserentis leui generasse melchi
 & panterā (pace eius dicerem non est uera: qm̄
 melchi erat pater leui & non e contrario: quod

Jacob 17 L salo
 Heli 17 L natan

Joseph

Matth. 13. Jacob

Lucas 3. Heli

7 Matth. 13. dicit q̄ matan genuit iacob: Jo
 in Luc. 3. dicit q̄

quidem satis apparet ex Luca qui non accepit
 generationē ex patre ad filiū scdm Matheū sed
 ex filio ad patrē quēadmodū ait ut putabatur
 filius Ioseph qui fuit Heli qui fuit Matā qui
 fuit Leui : qui fuit Melchi. Ex quibus elucet
 Melchi esse patrē Leui. Secunda rōne q̄ p̄posi
 tio ipsius Cati dicentis q̄ mortuo Heli Iacob
 frater eius uterinus ut suscitaret semē & nomē
 Heli accepit eius uxore. hoc eius itidem pace
 esse non potest: qm̄ lege iubēte ut mortuo fra
 tre sine liberis: alter frater accipiat eius uxore;
 id accidit cum sunt fratres eiusdem patris qm̄
 ipse semen suum & nomen suscitatur. Quando
 aut sunt uterini nō ex eodē germine nascunt̄
 neq̄ semen suscitant nec nomē: immo prohibe
 tur ab oībus doctoribus qui ante & post xp̄i
 passiōem fuere. Tertia q̄ cū quis ducit uxore
 fratris: primo quem ex illa suscipit filio nomē
 demortui imponere debet scdm doctorū insti
 tutionē qñquidē textus ait eum nomē suum
 suscitaturū: & propterea Iacob qui genuit Io
 seph non debebat imponerē Ioseph sed Heli si
 cut demortuus appellabat̄. His omnibus ra
 tionibus propositio Cati mihi nō placet. Ve
 rūtamen magister Alexander in suo argumen

De filio ad patrē

int̄

Tristis

to mihi respōdit uere Luce euangelium omni
modo genealogiam gloriose Virginis Marie
cōtinere: sanctumq; Ioachim fuisse filium He
li. Ego autem illi respondi: si id uerum est cur
Ioachim non nominatur in euangelio quod
dicere debebat qui fuit Ioachim qui fuit Heli
Respondit nō alia ratione factum: quoniam
eo tempore notissimum erat Ioachim filiū esse
Heli: ideo euangelista eius nomen pretermisit
Nostra autem de illo argumento satisfactio
postquam spiritu sancto inspirati ad cogniti
onem ueritatis peruenimus est hec: ipsamque
duobus modis formamus. Prima dicimus ar
gumentū iudei nō habere locum hac argumē
tatione messias nasciturus erat ex domo regia
& tribu iude: ipseq; generandus erat ex mulie
re sine uiro: conlequens est matrem eius futu
ram ex domo regia & tribu iude. Quod autē
Messias generandus esset ex muliere sine uiro
tribus testimoniis pbabimus q̄ breuissimis
cum epistole ratio prolixitatem respuat quod
faciemus in ense nostro quē deus ad finem op
tatum perducere pe mirat. Primū testinoniū
est ipsa auctoritas & secundum est iacob: Ge
nesis cap. xlviij. Non auferet sceptrum de iu

da nec dux de femore eius: donec ueniat qui
mittendus est Diuus hieronymus trāstulit qui
mittendus est & recte quidem ut declararet ser
monem iacob. Verūtamen hebreus habet do
nec ueniat sylo quod chamechi in concordan
tiis suis in cōcordantia sylo declarans ait filiū
suum. Notādū autem hebreum ī grammatica
sua magnū discrimen facere inter demōstratio
nem masculinā & femininā: Nam si dicturus
est filium illius demonstratione masculina ait *Maf*
beno & scribitur cum vau idest cū. o. Si autē di
cturus est filiū illius demonstratiōe feminina *femi*
ait bena scriptumq; cū he idest. h. hoc autē sy
lo quī in prolatione dicatur demonstratione
masculina idest Sylo: quod iure dici debebat
syla scribe id aptarunt: nihilominus scriptum
est cum he demonstratione feminina diciturq;
Syla quod significat filium mulieris: Dicitq;
textus: Non auferetur sceptrum de iuda nec re
gimen ex societate sua quousq; ueniat filius
mulieris. Restat nunc declarādum quid signi
ficet filius mulieris & descēdemus ad tertiū te
stimoniū qđ est abrahe. Gen. cap. xv. Genera
tione autē q̄rta reuertentur huc qui sermo intelli
gitur de annuntiatiōe cū deus nunciauit abrahe

Maf
femi

א. י. ס. ו. כ. פ. נ.
ל. י. ה. נ. כ. כ. ו. ל. ח. ו. ו.
ל. ח. ו. ו. כ. פ. נ. ו. כ. פ. נ.
ו. כ. פ. נ. ו. כ. פ. נ. ו. כ. פ. נ.
ו. כ. פ. נ. ו. כ. פ. נ. ו. כ. פ. נ.

2^r

captiuitatē ægypti que figura est captiuitatis
aiarum in inferno Verumtñ nōnulli doctores
hebrei declarant has quatuor generatiōes qui
sunt anni quadringēti: qm̄ una generatio sūt
cētum anni que ratio falsa est: qm̄ uel compu
taturī sumus hos. cccc. annos a tpe prophetie
uel qñ cepit ægypti captiuitas. Quod si nos a
tpe pphetie & recte numerabimus multū tps
decursum est ante annos q̄dringētos. Si uero
a tpe captiuitatis non ascēdit ad numex̄ predi
ctum quādoquidē captiuitas pluſq̄ annis de
cem & ducentis non durauit. Quidam alii uo
lunt p̄cipue rabbi Salomon ipsas quatuor ge
nerationes esse patrē & filiū: nepotē & abnepo
tem quæ quidē ratio itidem falsior est prima:
qm̄ numerare debemus has quatuor generati
ones uel a tpe prophetie: uel a tpe incepte cap
tiuitatis. Quod si eas cōputauerimus a genera
tionibus breuioribus sunt septem. Abraham
Isaac. Iacob. Iuda. Pheres. Soron. & Calep. Si
uero numerauerimus a principio captiuitatis
scdm̄ Rabbi Salomonē qui computat. Iuda.
Pheres. Soron. & Calep. hoc equidē falsum est
qm̄ cum ingressi sunt ægyptū Iuda & Pheres
eius filius nati erāt ut apparet Gen. cap. xlv.

Videndum est ergo a nobis quid significet iste
 quattuor generatōnes. Dico autē in hoc orbe
 quattuor generatōnes inueniri. Prima ē Adā
 sine uiro & muliere procreatus. Secunda Eua
 ex homine quideꝫ sed sine muliere producta.
 Nos uero dicto Aristotelis edocti contrariorū
 eandem esse disciplinā cum inueniamus nigre
 albū inueniri necesse est. inuenimus dulce: ama
 rum inueniatur oportet. & sic de ceteris. conse
 quēs igit̄ est ut his duabus generatōibus opi
 posite inueniri debeant. Dico autem cōtrariū
 generatōni Adē que sine uiro & muliere fuit:
 esse petrū. martinū. & ceteros huiusmodi q̄ ex
 homīe & femīa geniti sunt. & hec est tertia ge
 neratio. Contrariū uero generatōi Eux q̄ pro
 ducta est ex homine sine muliere: est christus
 hiesus genitus ex muliere sine uiro. & hæc est
 quarta generatio. ideo dicit textus: Generatōe
 autē quarta reuertentur huc. id est adueniente
 quarta generatōe qui est christus: anime libe
 rabuntur ex captiuitate inferni & ad gloriam
 æternam perueniēt. Propter hanc quartam ge
 nerationem dixit iacob: Non auferet̄ sceptrū
 de iuda quoad ueniat filius foeminae q̄ est hie
 sus: qui scdm eundē doctoreꝫ præcipue in pri

1°
2°

3°

4°

maluit

maria

Ex quibus omnibus plane colligitur gloriosam uirginem Mariam fuisse ex domo regia & tribu iudæ: uenisseque per genealogiam lucæ ut ipse magister Alexander asseruit. Si autem mihi obiiciatur: cur sanctus iochim in ipsa genealogia minime nuncupetur. dico heli esse iochim qui duplici nomine appellabatur ut patet per dictum etiam in presenti responsione, & per haccanam in secunda epistola. Euangelista. n. proprium nomen accepit inquit: qui fuit heli. Sacri uero theologi nomen uulgare sancti iochim acceperunt. hoc est quod sentio de generatione uirginis marie: subiiciens semper me sacre theologie opinionioni.

nomi p p m i r
nomi uulgare

Petitio quarta

Item petiit Antoninus ab eodem Rabbeno ut ei noticiam faceret de uirga qua Moyses miracula faciebat. Ex qua arbor fuerat excisa: & unde eam nactus fuerat.

שני חזק
דאס: ואלה
זכ ש י י י

Responsum

Respondit rabbenus: quod me rogas de uirga moisi tibi noticiam dari: dicam tibi quod de hoc

12
reperi scriptum a rabbi Simeone filio iohas in
mecharhazodoth ita inquiēte. Virga illa qua
moyses & aaron miracula faciebat ī terra ægy
pti & postea in deserto floruit gemmasq; ædi
dit: ab ea arbore excisa est quaz ostendit deus
moysi in deserto ut aquæ amaræ dulces fierēt
& hec arbor excisa est ab arbore uitæ quæ ī pa
radiso sita erat angelorum manibus. quā qdē
miserunt Adæ cum ille misit Seth filium suū
ad paradisum misericordiā dei imploraturum
propter eius peccatum. Dixerūtq; angeli Seth
ut plantar& hanc arbore: quæ q̄primū fructū
facer& misericordiæ dei in eum descenderent:
aperirenturq; portæ coeli quæ sunt obseratæ.
Hanc autē arborem seu potius ramuz accæpit
Seth plantauitq; in deserto quē postea moyses
inuenit & ex ea uirgam suaz excidit: atq; ideo
uirga dei dicta est. Cum autē uenit israhel ad
marah neq; illius aquas (erant enim amaræ) bi
bere possent: deus ostendit moysi hāc arborez
ut illas redderet dulces. Et hæc est arbor illa in
quam moyses ipse serpentē imposuit: ob quā
deus uniuersum orbem saluū facere instituit:
& mittere misericordiā suā sup Adam cum ue
niet rex messias. Tunc enim hec arbor fructū

hic tamē arbor abscondet in terra oibus mor-
 talibus ignota. cum autē dominabit in terra
 sancta regina Helena omis israhel i angustis
 erit & detrimento. quippe q̄ ab ea perquiret
 hæc arbor & nulla apud eos extabit noticia:
 neq; inueniēt quoad deus implebit misericor-
 dia & ex terra prodire faciet. & repietur una cū
 his arboribus de quibus dicit Isaias cap. liii.
 Et dedit cū impiis sepulturam suā. hoc autem
 erit ut notuz faciat deus q̄ magna sint eius mi-
 racula & mirabilia sua q̄fortia.

תלמידיה
 ייזכרו שם
 ימי יחזק שם
 על בני ישראל
 ששינו ואר
 פאשעים נחש

Petitio quinta

Item interrogauit Antoninus eundez Rab-
 benum eiq; dixit: inueni Amos cap. v. dicētez
 Odi & proiæci festiuitates uestras & nō capiā
 odorem cetuū uestroruz. q̄ si obtuleritis mihi
 holocaustomata & munera uestra nō suscipiā
 & uota pinguiū uestroz non respiciam. Item
 Malacchias refert ca. i. q̄s est i uobis q̄ claudat
 ostia & nō incēdatis altare meū gratuito: nō ē
 mihi uolūtas i uobis dicit dñs exercituum. &
 munus n̄ suscipiā de manu uŕa: ab ortu. n. so-
 lis usq; ad occasū magnū ē nomē meū in gen-

עליוס : שש
 בארסי חניכס
 ולתקנה כעל
 חלוצייה חייס
 צדכ ויסלל
 ק

tibus: & in omni loco sacrificat' & offertur no-
mini meo & oblatio munda. quia magnū est
nomen meū in gentibus dicit dñs exercituum
Ex his textibus extat deo nō placere sacrificia
q̄ nūc facit israhel. Fac mihi notū quod naz sa-
crificiū post hæc israhel facturus est.

Responsum

Dixit ei Rabbenus. q̄ petieris tibi noticiā
dari de sacrificio quod facturus ē israhel post
aduentū messia: dicā tibi quod reperi scriptū
a rabbi Simeone filio iohai in libro qui in ue-
stigatio secretorū inscribit' ubi ait. Cum semel
p̄fiscerem ex monte ebal ad mōtē gherizin ut
peterē gratiā a deo ipsūq; adorarē: heliāq; inue-
ni stantē supra mōtē gherezin adorabatq; plo-
rans. Ego illi pacē dedi: ipse autez me respicere
noluit. Quod cū uiderē flere coepi. moxq; uer-
tit faciē ad me dixitq;. Fili iohai nō ē hora cō-
ueniens: & abiit. Itēz reuersus sum ad montē
gherizin ipsumq; reperi adorantē laudantēq;
dñm orbis. Tūc uidi ueniētes super montem
gherizin octoginta milia legionū angelorū &
in unaquaq; legione erāt octoginta milia acie-
rum & in unaquaq; acie octoginta milia ange-
lorū: ferebantq; corā se Abraham. Isaac. iacob.

הנהגות

Moysen & Aaron. David & Salomon & oēs
 reges de domo dauid atq; prophetas & iustos
 qui in orbe fuerant. Ipsi autē angeli rogabāt
 deum dicentes. Recordare abraham & isaac &
 israhel seruatorū tuorū quibus iurasti per temet
 ipsum. Abraham autē isaac iacob adorabāt di
 cebantq;. Nō nobis dñe nō nobis: sed noī tuo
 da gloriaz. Reges uero ex domo dauid & pro
 phete dicebant. Tu enim pater noster & abra
 haz nesciuit nos: & israhel ignorauit nos. Tu
 dñe pater noster redemptor noster. Tūc uidi
 montē ebal tremeñtē & ad eū accedentia nona
 ginta milia demonū: qui currentes festinātesq;
 dicebant. O mundi dñe recordare q; ī hoc mō
 te dederis maledictionē tūcēs. Maledictus ho
 mo qui facit sculptile & conflatile: abbomina
 tione dñi. Item dixisti. Maledictus qui non p
 manet ī sermonibus legis huius nec eas opere
 perficit. Tūc exiit uox e coelo dixitq; Quo mi
 seret pater filiorū: misertus est dñs timētibus
 se. Extemplo cū sūma læticia & gaudio patres
 reges omnesq; pphetæ & iusti induerunt se sa
 cerdotis more accesserūtq; ad Heliā: eūq; secuz
 duxerūt. Helias uero induit se tanq̄ summus
 pontifex, omnesq; deū laudabāt: Helias autez

rem sacram faciebat. At ego ignorabam quod
nā esset hoc sacrificiū. Deinde oēs angeli heliā
comitabantur. reuertentes autē ad locū ubi mo
rabatur: & postea ad patres Reges & iustos.
Postq̄ aut recessere uidi heliam hilarem riden
temq;: cui pacē dedi dixiq;. Pax dñi nr̄i sit sup
te: & pax tua dñe sit super me. reddiditq; mihi
pacē dixitq; Pax dñi orbis sit super te & super
uniuersum orbē. Tunc dixi: dic mihi domie
quare cum primū inueni dominationē tuam
plorantem dedi q; tibi pax: non respexisti &
abiisti: nunc aut uideo te dñe ridentē & hilarē
illi uero angeli & animæ patrū & iustorū cur
in monte gherezin morabantur & demones in
monte ebal. Respondit: fili iohai ter in ebdo
mada conueniūt omnes animæ patrū Regum
& iustorū secum ferentes omnes angelos q; ser
uiunt eis assistuntq;: rogantes ipsum ut filius
sanctum suum mittat & redimat omēz israhel
feratq; ad terram sanctam: idcirco eū orāt dicē
tes. Recordare abraham isaac & israhel seruoꝝ
tuorum. Diaboli autem ueniunt ut illis obsi
stant & aduersentur. Ideo angeli monti ghere
zin insidebunt: quoniam in eo date sunt be
nedictiones. Diaboli uero in monte ebal mo

21

rabantur: quia in eo dedit deus maledictiones
israhel. ipsiq; assidue in memoriã reuocabant
omnia delicta & peccata quæ fecit ipse israhel
in hoc mundo .utpote qui adorauerūt idola:
ideoq; dicebant. Maledictus homo qui facit
sculptile & reliqua. & maledictus homo q nō
permanet. Et quia cum primum mihi obuius
fuiſti non erat placatus deus: & diaboli efficie
bant quominus Messias uenir&. idcirco flebã
atq; non respexi. Nunc autem quia uenerunt
patres ad filium sanctuz dei: ipsumq; rogaue
rūt ut ipsemet una cū eis patrem rogaret ut eū
mittat ad redimendū illos. Quod factum est.
Deusq; preces eoruz exaudiuit: neq; respexit
ad demonū uerba. prodiitq; uerbū ab ipō ex
hac hora ad ducentesimū annū deū missurū fi
lium sanctū suū regē ut redimat uniuersū ter
rarum orbem. Idcirco uox quæ e coelo prodiit
intonabat: Quomodo misereť dñs pater filio
rū: misertus est dñs sup timētibus eū: q̄q̄ isra
hel salutē nō mereat. Ideoq; lætus erã & ride
bã. Tūc dixi: illud sacrū quod faciebatis corã
deo quod nam erat? Respondit: hoc est sacrifi
cium quod postq̄ ueni& Messias facient sacer
dotes corã deo. Tūc cessabūt omia sacra quæ

prius fiebant. facient autem sacrificium ex pane & uino. Quod cum primū sacerdotes exercebunt: omnes angeli cœli audientes illa sacra sanctaq; uerba prodeuntia ex ore sacerdotum intelligentesq; inuidebunt mirumimodum illis & contremiscent: iratiq; omnes ad deum uenient dicentes. O mundi domine q̄ magna est laus ista quam dedisti israhel qui peccatis pleni sunt: quod non dedisti nobis qui coram te a peccatis sumus imunes. Deus respondebat illis: dicebatq;. Non est uobis locus inuidiæ in israhel quandoquidē uos oratum pro illis accessistis. quoniā autē illi peccatores sunt & ad peccandum procliuēs ut illis peccata remittat; Messiā misi docuiq; hanc excellentē laudem. uos uero qui peccare nō potestis nō indigetis hmoi laude. Tūc angeli ab ira discedent & dicēt. Dñe dñs nr̄ q̄ admirabile est nomē tuuz in uniuersa terra: qm̄ eleuata ē magnificētia tua sup̄ cœlos. Tūc deus misericordia implebit̄ & uirtute ingēti s̄ctorū uerborū q̄ ab ore sacerdotū manabūt. illud & omne sacrificiū quod in una q; ara celebrabit̄ in corpus xp̄i cōuertet̄. Tūc angeli diuersis instr̄is corā deo laudes maxias edent dicētes. S̄ctus sanctus s̄ctus dñs deus

fabaoth. pleni sunt celi & terra gloria tua. Felices atq; beati sunt sacerdotes q; hoc sacrificiū faciēt deo suo. atq; ideo oportet eos esse castos & sanctos: ut refert textus leuitici cap. xx. pannes dei sui offerent & ideo sancti erūt. Ego aut Neumia filius acchane dico q; si aliquis mortalium posset audire & percipere cantum a deo suauē atq; mellifluū quē angeli concinūt: aīa seiungeret a potētis corporis: & cum illa cantus dulcedine coniuncta interiret.

Postilla.

Ego autem ipse traducens in libro qui inscribit Mechelta duas auctoritates reperio super textum Numeri cap. xxviii. Precipe filiis israhel & dices ad eos Oblationē meā & panes & incensum odoris suauissimi offerte per tempora sua. hec sunt sacrificia que offerri debetis Agaum zc. Sed anteq̄ illas auctoritates in medium afferamus notam faciemus differentiam q̄ est in dicto textu inter translationem diui Hieronymi & hebraicam que ita sonat: Precipe filiis israhel & dices ad eos Oblationem ex pane meo & incensum odoris suauissimi respicietis

לִּבְיָהוּא עַל
יְבִיטוּן הַנְּחִימָה

בְּלֹא כֶּסֶף
חֵי הַנְּחִימָה לְחֵלֵי לְאִשֵּׁי דְיָח נִיחוּחֵי וְיָח

כאיה רחשונה

הר יוחי צוחן
יהשיק כל היום
בזמן צדק

אסתי לפני עיני
ולתתן פני אנה
כסם פני אנה וסם
שם אנה : ה' אלהי
שם שם שם שם שם
שם שם שם שם שם

סוכנים פ' חיי
אחר דיוש
דלשח ו' ו'

עב
יהי כסם צדק ו'

בראשי כה
לחם כניס
לכני חייך

Exode. 25.

offerre me per tempora sua: & dices ad eos. Sa-
crificia quæ offerre debetis agnus &c. Auctori-
tatū uero prima est ista: ait rabbi Iohai. Tem-
pore messiaꝝ omnia sacrificia cessabunt: sacri-
ficiū autē panis & uini nunq̄ cessabit. Sacri-
ficiū uini extat per textū Genesis cap. xxviii
Ligans ad uineaz ciuitatem suā: id est corpus
suum, quia corpus est ciuitas animæ. Itē dicit
textus iudicū cap. ix. Nunquid possum dese-
rere uinū meum quod lætificat deū & hoīes.
Et si homines lætificat: deo autē in quo læticiā
affert. In sacrificio quod de ip̄o fiet. Sacrificiū
autē panis appar& ex textu psalterii. ps. lxxi.
Erit palma manus frumenti in terra in sūmis
montiū. Item dicit textus numeri. xxviii. Ob-
lationem ex pane meo & incensum odoris sua-
uissimi respicietis offerre me in tempora sua:
id est tempore messiaꝝ. & dices ad eos: Sacri-
ficia quæ offerre debetis agnus &c. hoc est sacri-
ficiū quod impræsentiaꝝ facietis. Erit autez
hic panis duarum facierum: de quo scribitur
Genesis capitulo. xxv. Panis facierum coram
me semper. Cur autem dicatur panis facierum
ait rab luda. Quia trāsmutabitur ex substan-
tia panis cum sacrificabitur in substantiā cor

poris messiae qui descendet e coelis: & ipse ideo
 erit sacrificium: Ideo dicit. Respicietis offerre
 me: eritq; inuisibilis atq; impalpabilis. Cuius
 rei fidez facit sedes Heliae. & magistri asserunt
 ideo dictum panem facierum: quia in ipso sa
 crificio erunt duæ substantiæ diuinitas & hu
 manitas. Id declarauit rab Cahana: dicens. Ia
 cob ait Genesis capitulo quadragesimonono
 Ligans ad uineam ciuitatem suam: & ad uii
 tem o fili mi asinam suam: lauabit in uino sto
 lam suam: & in sanguine uuxæ pallium suum
 Rubiores sunt oculi eius uino: & dentes eius
 lacte candidiores. Quæ uerba uidelicet: ligas
 ad uineam ciuitatem suam: ostendunt quod
 in sacrificio quod fiet ex uino non soluz trans
 mutabitur in substantiam sanguinis Messiae
 sed etiam mutabitur in substantiam corporis
 eius. Verba autem illa: Et ad uitem o fili mi
 asinam suam: significant quod diuinitas &
 dei filius unietur asinæ: id est materiæ suæ.
 quoniam asinus hebraice chamor materialis
 interpretatur. Præterea quemadmodum asi
 nus fert onera & uestes uiatorum: ita rex Mes
 sias delicta totius orbis super se portabit:
 ait Isaias capitulo quinquagesimotercio.

דומה לזקן עייך

חומר השמן
 חומר וזיהו צני
 ד. כ. ג. ד.

& dñs posuit in eo iniquitatē oīum nostrum
 Illa autē uerba Lauabit in uino stolam suā: &
 in sanguīe uue pallium suū: est eadem sn̄ia di
 uersis uerbis: qm̄ stola idest uestimentū dicit
 materiam quemadmodum ait Tob cap. x. Pel
 le & carne uestisti me. & in sanguīe uue palliū
 suum idest diuinitatē: quia sicut uestimētum
 hoīem circumdat: ita deus totum circuit orbē
 Rubriores sunt oculi eius uino & dentes eius
 lacte cādidiore: hoc est in sacrificio quod fiet
 ex pane non obstante q̄ album sit ueluti lac:
 mutabit̄ ex substantia panis in substantiam
 corporis Messie: eritq; in ipso sacrificio substā
 tia sanguinis Messie & rubrū ut uinum. Erūt
 item in sacrificio uini sanguis & caro Messie:
 & eadem erunt in pane qm̄ Messie corpus nō
 potest diuidi: idq; ratio postulat Nam si caro
 & sanguis diuisa essent distinguerent̄ abinui
 cem: Corpus aut̄ messie non pōt diuidi ut ait
 textus Exodi cap. xxii. Nec substātiā illius
 confringes. Preterea caro sine sanguine & econ
 uerso sūt res mortue: Corpus aut̄ messie post
 resurrectionē qm̄ erit glorificatū semper uiuet
 & hoc est illud Dauidis: Rex israhel semp ui
 uit. Oculi autē & dentes ideo nominantur in

דניאל כתיב
 ואלו

שמואל כתיב

דניאל כתיב

וישלם כנצבן האמת אהיה איונו נפלה ידם לבשר האשה
 ולדו בשבן קדוש אהיה האכזר כי נלי שנסה גלו אצטרן
 הוהו אהי ואלהים אדוני אחר שהניח לי האוהב הוהו חיי
 אנא נצחיים ומהו להי שמואלים היינהם דנו אלג אהיה

textu ut uenustior fiat oratio & sensus occulte
 tur. Secunda auctoritas in eodem textu sic ait
 Dicit rabbi phenes filius iahir: temporē messie
 oīa sacrificia cessabunt: & sacrificiū panis & ui
 ni nunq̄ cessabit ut ait textus Gen. xiiii. Et ue
 ro melchisedech rex salem excepit panem & ui
 num: Melchisedech id est rex messias & dicit̄
 melchi rex quia est rex totius orbis. Sedech id
 est iustus. quoniam mittet iusticiā suā & gra
 tiam sup̄ uniuersum orbem: ut ait textus psal
 miste psalmo. lxxxiiii. Veritas de terra orta est
 & iusticia de celo prospexit. Rex Salem id est
 hierusalem superni Excepit panē & uinū: hoc
 est se parauit a cessatiōe sacrificiorū sacrificiū pa
 nis & uini ut ait textus psalmiste psalmo .cx.
 Tu es sacerdos in eternū secundum ordinem
 melchisedech. Hactenus uerba dicte auctorita
 tis. Notandū aut̄ in prima auēte quod ait do
 ctor: Ligans ad uineā ciuitatem suam: Sāctus
 hieronymus transfert pullū suum qm̄ hiro he
 braice significat pullū & ciuitatē: Quod uero
 idem doctor ait. Erit planta manus frumētī in
 terra. Idem hieronymus trāstulit firmamētum
 in terra de quo nos in ense afferimus rationem
 Ionathas itidē filius Vzielis ī sua glosa caldea

דאיה עניי
 חמרו שחם
 בן יאיר כוהן
 המלך כהן
 בן צנוני

אין כן לעולם
 על שם המלך

הי עוסק כן כאן
 כמאן המלך

in eundem textū ait. Erit sacrificium frumenti
in terra in uertice montiū populi. Vertex autē
montiū populi sunt sacerdotes qui sunt mon-
tes populi. Præterea in mideas coheleth: id est
in glossa ecclesiastici sup textū Ecclesiastici pri-
mo: Qui fuit & etiā erit: ait rabbi Barachias.
Quēadmodū fuit redemptor primus: ita erit
redemptor ultimus. Redemptor enī primus
dedit eis manna: ut ait textus Exodi cap. xvi.
Dixit autē dñs ad moysen. Ecce ego pluam uo-
bis panes de coelo: ita redemptor ultimus erit
planta manus frumēti in terra. Quem autē idē
doctor appellat panes facieꝝ: diuus Hierony-
mus uocat panem propositōis: & itidē diuus
Paulus in suis epistolis. Optima utriqꝫ ratiōe
quoniā ponebant hūc panē die sabbati in ue-
speris supra mensā tabernaculi ante sancta san-
ctorum. erantqꝫ duodecim panes: ipsosqꝫ duo-
bus ordinibus proponebant sex pro quocūqꝫ
ordine. & illic octo diebus detinebant. Sequē-
ti uero sabbato in uesperis tollebantur: & alii
sex denuo proponebantur. ut sonat textus Le-
uitici. xxiiii. Accipies quoqꝫ simulā & coques
ex ea duodecim panes qui singuli habebunt
duas decimas. quorum senos altrinfecos super

mensam purissimam coram domio statues: &
 pones super eos thus lucidissimum. ut sit pa-
 nis in monumentum oblatōis domini per sin-
 gula sabbata. mutabūtur coram domio susce-
 ptis a filiis israhel foedere sempiterno. eruntq;
 Aaron & filiorum eius ut comedant eos in lo-
 co sancto: quia sanctum sanctorū est de sacrifici-
 iis domini iure perpetuo. Hoc autem totū fi-
 gura est hostiæ cōsecratæ. Nam q̄ i unoquoq;
 ordine sex panes propositi erāt: ostendit unā
 quanq; hostiam sex uicibus p manus sacerdo-
 tis trāsire debere. Et primo anteq̄ missa icipiat
 recognoscere debeat an hostia immaculata sit
 Secundo cum eam offert. Tercio cuz consecrat
 & eleuat. Quarto cum signat anteq̄ dicat: Præ-
 ceptis salutaribus moniti & diuina instituti-
 one formati &c. Quinto cum facit particulas.
 Sexto cum eam sumit. Quod uero erant duo-
 decim panes numero duodecim tribuum &
 duodecim parochiaruz israhel: significat unū
 quenq; sacerdotēz habere debere assidue apud
 se totidem hostias quot sunt parochiæ in op-
 pido suo. ea quidē rōne: ut si euenir& q̄ defice-
 rent hostiæ in ecclesiis aliay parochiay: iueni-
 ant̄ i ipso tot hostiæ ut sacrificiū nō cess&. Et

¶ panes in duobus ordinibus propositi erant
significat sacerdotē non debere in una tm̄ pixi
de hostias retinere sed in duabus: quia siquid
macule accideret in una altera mūda remaneat
Quod aut̄ panis ille in mensa ponebatur ante
sancta sanctorū & archam foederis que sunt lo
ca sanctissima: figurat sacerdotes tenere debere
hostiā in sūma ueneratiōe & sanctitate. Quod
uero ait rab iuda corpus messie futurū in ipso
sacrificio inuisibile atq; inpalpabile idq; sedez
helie testimoniū facer̄: quia doctores hebrei re
ferunt deū dedisse hanc prerogatiuam helie ne
posset aliqua circūcisio fieri in qua ipse non in
terueniret ut nos in dicto ense pbamus. Et id
circo doctores cōstituerūt ut cum circūcisio fa
ciēda est due sedes ornatissime collocen̄. Vna
in qua sedeat qui tenet infantē. Altera remane
at uacua in qua nemo sedere possit: quia in ea
sessurus est helias. Quod si obiiciat̄ iudeo id
uerum non esse: cum nō uideas illum neq; pal
pes: Respondet heliam illic esse inuisibilē atq;
inpalpabilē idq; sacramento quoddā nō locali
ter fieri. Illud aut̄ q; rab Cahana affert ad pbā
dum panē transmutari in substantiā carnis &
sanguinis messie per textum. Rubriores sunt

oculi eius uino ait rubrū hebraice dici achlilī
quod est equiuocū & rubræ sonat & pulchru.
Quod aut dicit corpus messie nō posse diuidi
idq; probat p textū. Nec substantiam illius cō
fringes illud est pptererea q; substantia hebraice
dicitur hecem estq; equiuocū qd significat sub
stantiam & os. Diuus uero hieronymus dixit
os: referens illud ad agnū pascalē cuius nullū
os frangendū erat. Iste aut doctor accepit figu
rate pro corpe xpī ideo dixit substantiam. Qd
autē dicit corpus messie post resurrectionē glo
rificatū fore semp uiuū: ideo est quia doctores
hebrei aiunt unū ex noībus messie esse David
idq; probant per textum hieremie cap. xxx. Et
seruiēt dño suo & David regi quem eis suscita
bo. Et quia dicit suscitabo tēpore futuro & nō
preterito: aiunt unū ex noībus messie futuruz
David, & Ionathas filius Vzielis in glossa cal
dea dicit: Et seruient dño deo suo & messie Da
uid regi eorū. Et ideo ipse doctor dicit: hoc est
archanū David rex israhel semper uiuit. Qd
uero rabbi phenes in secunda auēte ad probā
dum sacrificium panis & uini nunq; cessaturū
affert textum dicētem. Et melchisedech rex salē
excepit panem & uinum: Dico diuū Hierony

7

mū dixisse proferens quod significat foras uel
procul tulit panē & recte quidem: Sed doctor
īpe declarat panem & uinū illud excepisse & se
gregasse a generibus aliorū sacrificiorū q̄ cessatu
ra erant.

Petitio sexta.

Item petiit Antoninus ab ip̄o rabbeno ut il
li notū faceret cur israhel uocatus fuerit popu
lus dei peculiaris.

Responsum.

Respondit rabbenus quod petiisti cur isra
hel uocatus fuerit populus dei peculiaris dicā
tibi quod reperi scriptū a rabbi Simeone filio
iohai in libro mechar azodoth ita inquitente.
Cepit rab esaia sermonez & dixit ueh tibi mo
ab perdidisti popule chamos dedi filios eius ī
libertatē & filias in captiuitatez ue illis ue illis
israhel qui uocati sunt p̄res totius orbis & hu
mani generis & insup populus dei peculiaris
Nam ante mundi creatiōem prospexerat deus
dixeratq; adam peccaturum: eiusq; mandatum
trāsgressorum: & ob id totum orbem condem

naturū: atq; ideo deus dicebat se mundū nolle
 creare. Verbum aut̄ eius instabat esse creandū.
 Videns aut̄ deus ex israhel excidendam esse pe-
 tram sine manibus & hec est petra primaria ex
 q̄ messias futurus est qui extēdet misericordias
 suas super totū orbē & ob id uocatus est isra-
 hel pater totius orbis & populus peculiaris.
 huius autem petre dilectione & messie filii. Da-
 uid regis eorū creauit deus hunc orbem: ob qd̄
 quidē archanum ait hieremias cap. xxxiii. Ni-
 si pactū meū diem ac noctem leges coelo & ter-
 re non posui. his auditis cepit flere Rab oseya
 dixitq; ue illis: ue illis: ue illis impiis: iniquis
 homicidiis israhel: quorū amore ut peccatū il-
 lis dimittat deus mittet filiū sanctū suū & car-
 ne hūana se induet. Ve illis quia propter eorū
 prauas operationes erūt rebelles huic messie &
 respiciēt dicta quibus imperabit ut mundificē-
 tur aq̄ mūdificattōis ad purganda eorū peccata
 ipsi aut̄ nō incidēt in uis gratis deo: nec faciēt
 uolūtātē eius atq; ingēti iracūdia perciti eū oc-
 cidēt tunc aīa eius descēdet ad inferos in q̄bus
 triduo deget: ut illinc educat oēs aīas patrū iu-
 storumq;. hoc aut̄ est quod refert textus Gen.
 cap. xlvii. Ego ascendam tecum in ægyptum

& ego inde adducā te reuertētem : & hoc faciet
deus ut eos in paradifum deducat ſintq; læti ī
gloria dei ut ait textus Oſee capit. vi. Viuifi
cabit nos poſt duos dies : in die tertia ſuscita
bit nos & uiuemus in conſpectu eius poſt tri
dum uero ſpiritus & anima meſſiæ reuertet̃
ad corpus ſuum & exhibit ex illo lapide ī quo
erat ſepultus ut dicit textus Exodi cap. xxxiii.
Ecce inquit eſt locus apud me & ſtabis ſupra
petram : cumq; tranſibit gloria mea ponā te in
foramine petræ : Verſabitur autē cū iuſtis qui
audiēt præcepta eius. xl. diebus in figuram il
lorum. xl. dieꝝ quibus fuit in deſerto ad affli
gendum aīam ſuam anteq̃ eum occiderint. his
peractis aſcendit in celum ſedebitq; in dexterā
dei ut cecinit pſalmiſta. pſalmo. cix. Dixit dñs
dño meo ſede a dextris meis. Poſt uero dies de
cem ad perfectionē. l. dierum mittet ſpiritū ſan
ctum e coelis ſuper iuſtos ut confirmeñ in fi
de ſua moxq; illis precipiet eant doceantq; oēs
hoīes legem eius quemadmoduz refert textus
Ezechielis cap. xxxvii. Et ſpiritū meum ponā
in medio ueſtri & faciam ut in preceptis meis
ambuletis & iudicia mea cuſtodiatis & opere
mini. hi autē. l. dies ſunt in figura illorum. l.

dierum quibus israhel agnum pascalē occidit
 & exiit de terra ægypti in quibus deus misit spi-
 ritum sanctū super eos: deditque eis legē sanctā
 ut essent firmi in fide sua: ut ait textus Exodi
 cap. xix. Iam nūc ueniam ad te in caligine nu-
 bis ut audiat me populus loquentem ad te: &
 credat tibi in perpetuū. Ex israhel qui nō credi-
 derint his uerbis: deus ita percitus effundet eā
 super eos: iurabitque in sanctitate sua eos nō ha-
 bituros salutē nec in paradiso cum illo mansu-
 ros ut ait textus psalmiste psalmo: xciiii. Qua-
 draginta annis offensus fui generationi illi: &
 dixi semper hi errant corde: & isti non cogno-
 uerunt uias meas ut iuraui in ira mea si introi-
 bunt in requiā meam. Item in hoc orbe dissiū-
 gentur a deo amittentque suum imperium. & di-
 spersi per uniuersum subiugabuntur: impera-
 buntque illis serui seruorum neque uocabuntur am-
 plius patres totius orbis. nec populus peculi-
 aris: sed populus quē eorum deus odio habu-
 it: eosque expulit a se cum furore. Item non asse-
 quentur gratiam cum iustis resuscitandi in mun-
 do futuro propter quos inquit psalmista psal-
 mo primo Ideo non resurgēt impij in iudicio
 neque peccatores in consilio iustorum. Alii autē

populi & generationes quæ idolum coluerunt
sequæ flexerunt chamos eorum deo non perditum
ibunt eo modo quo iste qui non credit in eo:
quæquidē ii qui idola coluerunt: cū ueniet messi-
as conuertent se ad eius obsequia & præcepta &
filii hoc est eorum potentie que proueniunt ex in-
tellectu & angelo bono auide sunt & cupidæ
bonarum actionum ut placeant deo. has autem poten-
tias liberas statuent: neque diabolo subicient. Fi-
lie autem id est potentie corporee que ex angelo
malo prouenient: suntque auide uoluptatum cor-
poraliū: eas in captiuitatem redigent ut angelo
bono subiecte sint: ideoque hac prerogatiua gau-
debunt ut uocentur populus dei: ipsumque lauda-
bunt: ut refert isaias cap. xliiii. populū istū for-
maui mihi laudē meam narrabit. Ex israhel ue-
ro qui audient precepta eius nanciscentur glori-
am orbis futuram propter quod dicit textus isaie
cap. lx. Populus autem tuus id est omnes iusti in per-
petuum hereditabunt terram. Germen plantationis
mee: opus manus mee ad glorificandum. Hacten-
us uerba doctoris: Ego autem Neuma quæ conspe-
xi hunc doctorem sub obscure locutum: aliquam
partem suorum uerborum declarare curauim. Notabis
ergo quod dicit israhel uocatum fuisse populū pe-

culiarem: esse ob quādam illi insitam proprie
 tatem nobis ignotā. Est aut ut idem doctor re
 fert: quia ex eo excidetur petra sine manibus
 q̄ est petra primaria & mater regis messie: hoc
 aīaduerte diligēter & intellige. Item refert pro
 pter hoc archanum ut ait textus nisi pactum
 meū diem & noctem leges celo & terre non po
 sui. Item notabis q̄ cū scieris nomen petre hu
 iusce eiusq; filii ratione arithmetrica: inuenies
 ascendere ad numeruz berith uidelicet pactū.
 Tuncq; intelliges archanū hmōi Nisi pactuz
 meum diem & noctem. Item intelliges archa
 num textus Deuteronomii capitulo. xxxi. Ec
 ce dormies cum patribus tuis & populus iste
 confurgens fornicabitur post deos alienos in
 terra ad quam ingredietur ut habitet in ea Ibi
 derelinquent me & irritū facient foedus quod
 pepigi cū eo. Huiusq; uerba rabbi Neumie.

EGO VERO PAVLVVS traductor uidēs
 uerba ipsius Neumiæ primi doctoris esse ob
 scura: institui illa extendere & enodare. Dico
 autem illum doctorem ideo sensisse israhel di
 ctum populū peculiarē ob quandā eius pprie
 tatē nobis incognitā. idq; p̄pterea est q̄ unū

quodq; agens in aliud agit uno ex tribus mo-
dis. Aut enī hoc agens operatur quātitate uel
qualitate uel q̄dam pprietate in eo sita. Id autē
quod opatur quantitate est exemple grā tanq̄
cibus quē si supra modum quispiā capiat inci-
det ī stomachi dolorē. Si autē debito cibo frau-
detur: in ethicam. Quod uero operat̄ qualita-
te est ignis qui calefacit & nix quæ frigefacit:
qui altere est calidum caliditate: alterū frigidū
frigiditate: que sunt qualitates. Id autē quod
operatur proprietate est tanq̄ magnes quæ tra-
hit ad se ferrum: & lapillus quē uulgo turchi-
nam uocant: quā si gestauerit quispiā: deq; lo-
co sublimi forte deciderit: si frangēda sunt mē-
bra frangit̄ lapillus & gestans remanet illesus
Vel tanq̄ amethystus qui dum gestatur prohi-
bet ebrietatem: & sic deinceps multe propieta-
tes que in lapillis & gemmis reperiunt̄: que si
quis interroget cur eam faciāt operationē eorū
proprietatē esse respōdebimus. Cuius rei ratio
est nobis cognita. Huic simili diuisiōe docto-
res hebrei precepta legis diuidūt in tres partes
dicentes: Aliqua esse præcepta quæ si nunquā
deus præcepisset nec unq̄ litteris mandata fuif-
sent: intellectus cogit ad faciēdū ut sunt hono

rare parentes non occidere non furari & cetera
 hmōi: hec aut̄ similia sūt rebus opantibus q̄li-
 tate. Sunt item alia pr̄cepta que si scripta nō
 fuissent: intellectus non cogit ad faciendū: Ve-
 runtñ postq̄ scripta sunt intellectus facere com-
 pellit: quippe q̄ ratio dicit̄ esse faciēda: hæc
 aut̄ sunt celebrare pasca & ceteras festiuitates:
 Sabbatuz custodire suntq; ista similia rei que
 quantitate operatur. Nam nos anteq̄ ratiōem
 sciamus uidentes cibū dare homini nutrimen-
 tum & uires: possumus dicere ex multo cibo
 multū nutrimenti & uiriū prouenir̄. Veruntñ
 quia uidemus ex superfluo cibo nocumētum
 afferri: intellectus imperat nō ultra modū capi
 Sūt & alia p̄cepta quæ anteq̄ scripta essent nec
 postea intellectus non imperat faciēda quippe
 q̄ nulla ratio in eis inuenitur: ut sunt non in
 diu lino lanaq; consutis & cōficere uaccam ru-
 brā cuius cinis hoīem mundū reddebat imun-
 dum & ecōuerso & his similia. hec aut̄ p̄cepta
 lex appellabat fora & consuetudines: aiuntq;
 doctores ita nuncupari: qm̄ ignorat̄ ratio: &
 uoluntate regia constant atq; subsistunt: Ego
 tñ & si doctores dicūt nullā rōnem esse: nobis
 incognitā esse contendo. que notissima est deo.

qui constituit uiditq; illa iustū esse obseruari.
Eadez uero ratio est in proprietatibus lapillo-
rum. quæ si nos lateant: compertæ sunt tamē
deo qui mundum plasmauit & unicuiq; uim
suam indidit. ipseq; call& cur magnes ferrum
trahat. & sic de reliquis. Ideo psalmista cecinit
ps. lxxx. Quia præceptuz in israhel & iudiciū
deo iacob. Sēsus est: præcepta quæ sūt israhel
id est quæ non constant ratione sed uoluntate
dei: deo qui præcepit est iudiciuz & ueluti res
quā intellectus imperat ut iudicia. De his enī
tribus operatōnum generibus dixit deus isra-
hel Deuteronomii cap. vii. Te elegit dñs deus
tuus ut sis ei populus peculiaris de cūctis po-
pulis qui sunt super terram. non quia cūctas
gētes numero uincebatis uobis uinctas est do-
minus & elegit uos cum omnibus sitis popu-
lis pauciores. Sensus est: Vere q; deus elegerit
uos populuz suū est propter quandā proprie-
tatez quæ in uobis inuenit̃. q; si dicere uolue-
ritis ppter numerū: falsum erit. cū dicat: non
quia cūctas gētes numero uincebatis. Sed si
contendere uolueritis ob qualitatē uestrarum
operationū sanctarū: itidē falsum erit. naz deu-
teronomii ca. ix. ait: Neq; enī ppter iusticias

tuas & æquitatez cordis tui ingredieris ut possideas terras eorū. Ergo nō erit ob aliam causā nisi ob pprietatem illis insitam: ut diximus. Illa autē est intemerata uirgo Maria ex eis nascitura: quemadmodum idem doctor asseruit. Quod autem ille refert: Cum scieris nomē petrae huius & nomē regis Messie: inuenies rōne arithmetica ascendere ad numerū berith. tūcq; intelliges archanū illud: nisi pactum meū diē ac noctem leges coelo & terræ non posui. Assero hāc petram esse matrem Messia: quemadmodum & ipse Neumia testatur. & hęc est petra primaria ex qua rex Messias prodiit. Eius autē nomen est Maria: & nomen regis messia: quonuncupant eū gētes quæ fidem suā sectati sūt est Iesus. ut declarauit idez doctor in terciā petitione. Et ideo rabbi Neumia obscure locutus nō declarauit uerba quæ iaz in terciā petitione enodauerat: ut diximus. Idcirco iuenies iesum & mariā rōne arithmetica ascēdere ad nūerū berith: id est pactū. hoc quidē modo iesus & maria scdm hebreos cōficiūt nūerū sexcentū & duodecī. & berith id ē pactū nūerus ē sexcētū duodecī eodē modo. huius autē numeri mētio est nō uulgaris apud Cabbalā. q̄ quotiēscūq;

partu

612

=

y

hinc omni numeros nancisci pot plurimi facit iisque
adhibet fidem non mediocri: ob quod textus
hieremie ita interpretatur nisi pactum meum id
est nisi amore mei Iesu atque Mariæ diem & no-
ctem leges celo & terre non posui: hoc est non
creassem mundum: Cuius rei ratio est ob pecca-
tum adæ: hoc autem est quia finis cur deus mun-
dum creavit est homo. finis uero hois est salus
& paradus. Peccatum Adæ totum orbem condem-
navit: ideo deus dicebat mundum nolle creare:
Verbum autem dei hoc est filius eius semper crean-
dum esse contēdebat: quippe quod accepta huma-
na carne ignosceret illi delictum: ideoque amore
Iesu & Mariæ deus mundum creavit. Quod autem
idē doctor dicit etiam intelliges archanum & po-
pulus iste consurgens fornicabit post deos alie-
nos in terra. Dico in hoc textu maximum esse ar-
chanum quod deus ad moysen inquit. Ecce tu
dormies cum patribus tuis sensus est. postquam a
uita discedes hic populus consurget & fornicabi-
bit id est errabit. Error autem eorum erit quia dicent
iesum & Mariam esse idolatrias & deos alienos in
terra: & in hoc errabunt: neque derelinquent: fa-
ciētque irritum pactum meum. Ideo reperies deos
alienos in terra: in hebraico dicitur elo henechar

fructus 3017

612

ha ares quæ ratōne arithmetrica ascendunt ad
 numere Iesu & Mariæ: qui est sexcentū & duo
 decim. & foedus quod hebraice dicitur berith:
 ut diximus ratione arithmetrica ascēdit ad nu
 merum iesu & mariæ. & sensus erit textus: hic
 populus cōsurget & errabit: dicetq; iesū & ma
 riam esse idolatrias: id est elohe nechar ha ares
 id est deos alienos in terra. & in hoc irritū fa
 ciēt meū berith: id est foedus: hoc est meū iesū
 & mariā. & ideo irasceat furor meus cōtra eum
 in die illa & derelinquam eū & abscondā faciē
 meā ab eo & erit in deuorationē. q̄a uero deus
 retribuit hominī scdm mensurā peccati sui: &
 ppter hoc incontinēti in canticis moysi Deu
 teronomii cap. xxxii. ait: Ipsi me puocauerūt
in eo qui nō erat deus & irritauerūt in uanita
tibus suis & mendaciis & abominationibus
 quas de me deq; mea maria referebant. Idcirco
 ulciscar eos eadē mensura. ipsi enī dicūt me nō
 esse deū: & ego efficiā eū non esse populū meū
 eousq; ut in gente stulta prouocem illos: hoc
 est: uocabit̄ gens stulta sine fide sine ueritate:
 & quæ prodidit id est negauit suū deū. ppter
 quos dixit Hieremias cap. v. Auferte propagi
 nes eius quia nō sunt dñi: præuaricatione enī

הוּא קוֹל הַיְהוָה
 שֶׁנֶּאֱמָר בְּפֶתַח
 הַיָּם וְעַתָּה יִשְׁמָעוּ
 הַיָּם וְהַיַּבֵּשׁ וְהַיַּבֵּשׁ
 וְהַיָּם וְהַיַּבֵּשׁ וְהַיָּם

5.5

præuaricata est in me domus israhel & domus
iuda: ait dñs. negauerūt dñm & dixerunt non
est ipse.

Petitio septima

Item quesiuit Antoninus ab eodē rabbeno
quid sibi uult textus psalmistæ. ps. lxxiiii.
Vineam de ægypto transtulisti.

Responsum

Respondit: hic est Rex messias. Dixit ei: er
go rex messias in ægypto nasciturus est. In be
thleem quidem ut refert Micheas cap. v. Et tu
bethleem effrata paruulus es in milibus iuda
ex te mihi egredietur qui sit dominator israhel
Fateor quidē regem Messiā in bethleem nasci
turū: sed dicit uineam de ægypto transtulisti
quia cū natus erit messias: Herodes qui regna
bit in hierusalē quæret eū ad necem. reuelatōe
autē diuina in ægyptum fugere cogent. ubi ali
quandiu considet & postea in hierusalē reuer
tetur iussu dei. & ideo dicit textus: Vineam de
ægypto transtulisti. Propter matrem uero suā
ait: Et abbacum quam plantauit dextera tua.
Dixit ei Antoninus: Cur mater dei abbaco as
similatur: curue dicit eam esse plantatam a de
xtera dei? Respondit: similis facta est abbaco

Respondit rabbenus. Vaticiniū hoc: Ecce
uirgo concipiet: dictū est anno quarto regni
Acham. hic autē regnavit ānos. xvi. Ergo post
illud uaticiniū regnavit acham. xii. annos.
postea Ezechias regnavit annos. xxviii. Ma
nasses. lv. Amon eius filius mēsis duobus.
Iosias xxxi. Ioacham mēsis tribus Ioachim
xi. Ioachim mensibus tribus. Zedechias. xi. in
sūma sunt. cl. anni minus quattuor mensibus
quorū nullā habet rationē. Postea captiuitas
babyloniæ duravit. lxx. ānis & quadringētis
uiginti annis de quibus transiuerūt in terrā
sanctā quibus duravit templū secūdū usq; ad
destructionē sunt nūero sexcentū & xl. dēptis
ex his. xl. annis quibus deus progabit destru
ctionē post passionē suā ut uideat an ad eū cō
uertant: restant anni sexcēti. Dixit & Antoni
nus: ergo Amon duobus mensibus regnavit.
Vere duobus regnavit ut extat Regū quarto
cap. xi. Duobus quoq; regnavit annis ī hieru
salē. Respondit ei rabbenus: Duobus mēsis
regnavit nō amplius. nam q̄ textus dicit duo
bus annis Scribæ emendarunt. qm̄ Manasses
pater eius cū erat senex egrotabat ī lecto iacēs
nec quicq; agere potuit p̄ annū & decē menses

anteq̄ diem extremū clausisset: & Amon filius
 eius regnū tenebat noīe suo. Idcirco scribæ eū
 hoc munere donauerūt: eūq; annū & decē mē
 ses quibus regnauit addiderūt duobus mensi
 bus quibus regnauit post patrē. scripseruntq;
 duos annos ei; uoluerūt adnumerare annum
 illū & decē mēses patris cū adhuc uiueret. sub
 didit Antoninus: Cur deus accepit nūm̄e qua
 dragenariū & nō aliū ad progādū tempus de
 structōnis hierusalē post suā passionē? Respō
 dit rabbenus: Accepit deus num̄e quadrage
 nariū rōne illorū quinquaginta die; quibus fa
 ctus homo in peccato originali ī utero matris
 morat̄ ad mēbro; compositionē. Et quia rex
 Messias uēturus est ad relaxandū hoc delictū
 inferendūq; aīas paradiso: ideo. xl. annos expe
 ctabit: uno die p̄ quolibet anno. quēadmodū
 exploratissimū exploratores quos misit israel
 ad inquirendā terrā p̄missionis ad ueritatē in
 dagandā. de quo deus dixit eis: Et qa. xl. dies
 in itinere morati sunt cū cogitatōne maledicē
 di terræ sanctæ: asserētes quicqd deus dixerat
 esse falsū: ideoq; ī eā ingredi nolebāt. Omne id
 figuratum est de israel qui obloquent̄ de rege
 messia: dicētq; falsas esse pollicitatōnes eius de

70

B

*facto mēbris**exploratorum*

ipſis in paradifum inferédís: & idcirco deus ex
pectabit annos .xl. quēadmodū alios .xl. p̄ſto
latus eſt iſrahel ī deſerto ne ingrederent̄ hieru
ſalem anno uno p̄ quolibet die. Verunt̄n̄ qui
poſt illos uenient ingredient̄ hieruſalē inferio
rem ſi non iudurabūt corda ut p̄res eorū: ita &
illi qui ſeſe inficiēt in nece regis meſſie non in
gredient̄ hieruſalem ſupernā. his exceptis qui
ſubſequent̄ ſi ad eū ſe cōuertent expectabūtq;
annos .xl.

ABSOLVTE ſunt octo petitiōes q̄s Anto
ninus cōſul urbis Rome a rabbeno haccados
percōtatus eſt: q̄ quidē fili mi nota faciūt max
ima archana & articulos neceſſarios perfectiōi
atq; ſaluti aīe tue. Eas notabis diligēter atq; cu
ſtodies. Igit̄ haccana fili mi cognoſce meſſiā de
um patris tui. illi obſequiū p̄ſta & adora: neq;
ab eis uīs diſcedas atq; p̄ceptis. hec ſeruās eris
unus ex eius fidelibus filiis & ſeruulis & tan
dem regnū eius adipiſceris ip̄eq; uerus meſſias
& uerus deus ſuū ſpiritū ſanctū ad te mittet.

Haccanæ filii Neumix ad cognitionē
generatiōis xp̄i Ep̄iſtola.

Loria ſit & honor primo rerū inuēto
ti q̄ in primordio ſuorū operū ueram

g

uia inuenit & eius diuina subiit mente: mittere
 ad nos messiam iustum suum ut eius intercessione infe-
 lix homo felicitate eternam assequeret. Nam
 propter peccatum Adæ quod genere admodum erat nul-
 la alia ratione fieri posse uidebatur: & propterea il-
 li laudes persoluo quod tam grande beneficium mihi
 contulerit: ut aduentum electi sui uidere meruerim
 & quam uidi multos ex israhel qui illi detrahunt
 & imurmurant quemadmodum asserit pater meus
 in epistola secretorum: ne posteritas sequatur opi-
 nionem iniquæ secte & corde indurate quæ non credit
 aduentum messie iusti nostri decreui scribere epi-
 stolam breuiusculam in qua aliqua ex parte noti-
 ciam faciam earum rerum quas uidi eamque ueritatis
 denuntiationem inscribo.

ERAT QUEDAM PVELLA IN BETH
LEEM IUDAE nomine Maria filia Ioachim
 heli de genere Zorobabelis filii Salatielis ex
 tribu iudæ: & ipse Ioachim liberis carebat pre-
 ter hanc puella que quidem formosa erat: iocun-
 do aspectu: & integra pulchritudine. Erat propterea
 mulier erudita prudens & sapiens in omnibus disci-
 plinis timens deum honesta supremo honestatis
 gradu. Postquam autem pater eius ex humanis decel-
 sit habita ratione sue ætatis perfecta est in hierusalē

& scholæ honestæ quæ in templo dei erat sese
mancipauit. Ibi enī morabātur puellæ honestæ
& nobiles israel ut discerēt legē & deo optimo
maximo inseruirēt. Mos erat hierusalē ut unā
quāq; puellā quæ in schola degebat: cū pueni
ret ad tēpus annorū duodecim educerēt e tem
plo dei & uiro copularēt. & de hoc sacerdotes
benemeriti & præsidēs scholæ edictū propone
bāt hmōi: Quæcūq; puella duodecimū annū
attigerit: e schola prodeat & nubat. Hæc autē
puella Maria cū ad duodecimū annū pueniss&
p̄dire nolebat affirmabatq; nuberē nolle q̄ppe
q̄ suā uirginitatem deo uoto cōsecrass&: neq;
quispiā mortaliū poterat illi adherere. Recto
res tamē scholæ eā oīno prodire iubebant. Ve
runtamē astātes qui eā iustissimā atq; optimis
moribus præditā conspiciēbant: & uerba eius
recta atq; optima quid facerēt ignorabāt: quo
usq; ieiunare decreuerūt & deū orare illis notū
faceret qua rōne se gerere deberēt erga illam. Et
tandē uox e caelo uenit imperās ut illi unū ex
eius cōsanguineis & ex tribu patris uiræ darēt
edicerētq; ut unusquisq; ex consanguineis ad
eos se cōferret cū uirga in manu: & hæ omnes
uirgæ sacerdoti magno darentur qui eas repo

neret i arca foederis uesperis: & mane cuius uir
 ga floruisse huc deus eligeret. atque ita factum
 est. Mane enim summo surrexerunt & ad templum dei
 accesserunt & ingressus sacerdos uenit ad arcam
 & nullam uirgam repperit floridam. Itaque coeperunt
 iterum ieiunare: & mox e caelo uox audita est: Non
 uenerunt omnes sed unus eorum remansit. Et investi
 gauerunt omnes eius consanguineos: & inuenerunt re
 mansisse quendam senem & nobilem cuius nomen
 erat Ioseph ex domo pantera. & duxerunt eum
 ad templum manu tenentem uirgam: & coram omnibus
 floruit. Tunc omnes unanimiter dixerunt: Ecce uir
 quem deus elegit sibi: & cum eo illam copulauere.
 Postea Ioseph & Maria reuersi sunt in bethleem
 iudae ubi Mariae erat hereditas. Post duorum
 uero annorum cum dimidio curriculum haec adole
 scentula concepit: & peperit masculum qui fuit
 circuncisus post octo dies: & uocauerunt eum Iesum
 Et cum enixa est (quia nox erat) nemo praeter io
 seph uirum suum illic erat: peperitque inter bouem
 & asinum quos habebat. Veruntamen omnes ho
 mines bethleem uiderunt lucem magnam: & locus
 repletus est claritate ac si esset meridies. Appa
 ruit autem stella in caelis duodecim diebus: &
 ita in meridie uidebatur ut in nocte. ac per hoc

potius

Ioseph

12		
1	6	
9		
15	3	17

xy

oēs homines de terra israhel mirabantur & stu-
pebant mirū in modū. In fine uero duodecim
dieꝝ Reges Tharsis & Insule Sabbe & Cabbe
attulerūt ei munera. Et tunc Herodes rex eum
ad necem q̄siuit & monitu dei tulerūt eum in
ægyptū. Et quia Rex ille ignorabat cuius fili-
us esset: in p̄pauit ut omni pietate remota oēs in-
fantes israhel occiderēt: & mox innumerā multī-
tudinem puerorū interfecere. Quando aut̄ hic
infans in egypto latebat ī pectore matris mul-
ta faciebat miracula: & nunq̄ compertuz est ali-
ud lac sugere uoluisse q̄ matris. Item cū mater
eius panniculos tergebat: leprosi accedētes uel
tangentes eos uel aquā que ab iis defluebat: il-
lico mundabant̄. Preterea ualitudinarii oēs q̄
ad eū accedebāt incolumes euadebāt. Post ali-
quātulū ip̄is reuersi hierusalē mater eius duxit
illum ad legē discendā ī gymnasium iesue filiū
pharachie qui sapiens doctor habebat̄ in om-
ne israhel: Et cū iosue p̄ceptor eius cepisset eū
erudire puer ipse arguebat & satisfaciebat om-
nibus coram p̄ceptore. adeo ut preceptor ipse ī
conspectu eius nihil uideretur nisi discipulus
& e contrario: cum respondere nesciret. Quas

Unitaty

in mofis firi

X

re dixit eius matri : Quid est hoc quod fecisti mihi? Voluisti ne de me periculum facere: afferens ad me puerum qui est me doctior? Dicit mihi: hic puer a quo legem didicit? Vides enim mihi quod non ab aliquo didicerit: sed angeli eum erudierint: Nanque puer fui & modo sum senex & nunquam inueni qui me superauerit. hic uero me uicit ut nullo existimationis loco sim in conspectu eius. Respondit mater. Uiuat anima mea & uiuat anima domini mei: ut nunquam apud aliquem mortalem didicit quod apud te? Dixit ei. Vere hoc est quod dixi tibi Angelos eum erudiuisse. Idcirco esto cauta & eum bene custodi: quoniam certe hic puer est saluator israhel: hic autem puer solitus erat semper accedere ad templum dei sequi inter sapientes & doctores collocare cum eis disputans & illos superans: totusque orbis terrarum stupebat. Multi eorum illum amabant honorabantque dicentes hic puer miraculose factus est & ipse idem nos saluabit. Multi uero cum odio persequerentur & inuidia non mediocri maiorque erat istorum numerus quam illorum que amore complectebantur. quotidie puer hic miracula edebat: ut puta ex aqua uinum & multa preterea que mihi scribere difficile admodum

#

esset. Post hæc mortuus est rabbi Iosse hānaci
trinepos rabbeni haccados unus ex iudicibus
ordinariis magnæ curiæ & uolebāt aliū ī locū
demortui creare: nec quē eligerēt sciebant. atq;
ita anxii quærebāt p̄ omnē israhel hominē qui
esset sapiēs uirtute præditus: pulchro corpore
& aspectu formoso & super oīa senex. nec repe
riebāt. Quāobrem erat inter iudices magna cō
tentio quippe q̄ diuersa sentiebāt: & quod op
tabat unus alter respuebat. Tūc surrexit Iesue
filius pharachiæ unus ex iudicibus & ait Dñi
mei notū uobis facio q̄ mulier q̄dā ex bethleē
iudæ attulit mihi puerū ad discendū legē intra
certos annos: & nūc puer est fere decem & octo
annorū atq; sapiētior israhel: uirtute præditus:
pulchro corpore & aspectu decoro: calletque
omnes artes & linguam: & nunq̄ legit aut di
dicit ab aliquo. Eo nāq; die quo mater ad me
duxit coepit mecū disputare: meq; uicit. quod
antehac nemo id fecit: eramq; in cōspectu eius
tanq̄ scholasticus corā præceptore suo. In hoc
reperiuntur omnes conditōnes quæ in iudice
desiderari debent: eo duntaxat excepto q̄ est
adolescens. Omnes auidi erant eum uidendi
cum audirent ei tantam inesse perfectionem.

Fuit ergo ductus ad eos: coeperuntque cum eo loqui
 & inquirere de omni doctrina: & perfectior inuentus
 est quam ferebatur. omnesque respectu ipsius existimabant
 ut granum sinapis in medio maris. Quapropter
 omnes una uoce eum tamquam si esset adolescens utpote
 xviii. annorum: tamen propter suam doctrinam & uirtu-
 tem unum ex iudicibus creauerunt. Et quia id fa-
 cere non poterant nisi prius nomen patris scirent.
 Tabellio qui notabat eorum iussa eum interrogauit
 de nomine patris: & ipse respondit. Interrogate ma-
trē meā. Eam accersiri iubent & aiunt: Est ne hic
 filius tuus? Est respondit. Dixerunt ei: Cuius est
 filius? Sui patris respondit. Dixerunt ei: Quo nu-
 cupabatur? Si ego inquit uobis dixero cuius est
 filius: non credetis. ideo dico eum esse filium patris
 sui. Et dixerunt: Dic nobis quis est pater eius?
 Respondit eis: Domini mei notum uobis facio nemi-
 nem unquam mortaliū me attigisse: sed uenisse spiri-
 tum sanctum a quo grauida facta sum de illo: estque
 filius dei & ideo contra regulam humanam natus est
 quoniam quidem mulieribus pregnatibus grauitas est
 & pondus non mediocre: mihi autem nihil horum
 accidit. Regula item mulierum pregnantium est ut
 fere ægrotent & languidæ fiant: ego autem nihil
 incommoditatis sensi. Item earum regula est ut pa-

riāt cū magno dolore atq; laboribus: ego uero
nō solū peperī sine dolore sed cū sūma læticia
& gaudio. Præterea cū illæ pariūt uulua dehī
scit & reman& patula: ast ego enixa suz ītegro
corpe & uirgo remāsi. Hoc audiētes nō credide
rūt uerbis eius quoad accitis mulieribus nobī
lissimis & bñmoratis iuenerūt eius v̄ba rectis
sima & uera eē. Post hec creatus ē adolescēs iste
unus ex iudicibus ordiariis magnæ curiæ cū
hac īscriptōe: iesus filius dei & mariæ v̄ginis.
Quā etli exactissime speculata fuisset: nihilo
minus multæ illarū nō credebāt filiū eē dei sed
diabolū grauidā illā reddidisse. Quotidie tñ
augebāt miracula. Cū āt pueiss& ad tps. xxx.
ānoꝝ cepit p̄dicare p̄ totā galileā & terrā iudæ
q̄bus notas faciebat uias dei & eius legē. neq;
unq̄ hic uir sectatus ē diuitias s; ī erūnis & af
flicōibus uiuebat: p̄cipiēs discipulis suis quī
doctrinā eius seq̄bāt ne pecuniā cōcupiscerēt
q̄ si diuitias uel aliq̄ nāciscerēt bōa amor̄ dei
largirēt. Ap̄iebat īsup illis legē & eius arcana
īperās ut ī aq̄ baptizarēt: & ip̄emet ī fluīe ior
dano baptizatus ē. Oēs āt hoīes israel & iudæ
audiēbāt v̄ba eius: & ad eū cōgregati illū ama
bāt credebātq;. Verūtñ p̄cīpes israel sapiētes
scribæ & farisei eū iuidia & odio īmortali p̄se

Tamē in

XXX

B. v m to

qui cepere & quotidie querebant opportunitatem eum
 occidendi atque lapidandi. Ipse vero eos acerrime ca-
 stigabat de pravis operibus, quippe quod ex templo
 dei domum communem faciebant & merces vendebant, cum
 autem ipse miracula faciebat sanans leprosos mortu-
 os uiuificans & ab hominibus demonium eiiciens: aie-
 bant illum gestare diabolum ad suum misterium esseque
 magum non uulgarem: atque ita suis magicis artibus
 israel perditum iri. Eius predicatio progressa est ad tres
 annos & dimidium quibus per galileam & omnem terram
 israel & iudaeam profectus est predicans, & uicis eius
 miraculis primo ebdomadae die & quatuor diebus
 ante pascha exceptus est ab eis pro rege & messia: eo-
 demque die sapientes scribae & farisei uires coegerunt
 & ingenti inuidia periti inuestigauerunt adeoque con-
 ruerunt cum rege Herode atque Pilato ut sexta die qui
 erat primus in paschate fuerit crucifixus & occi-
 sus. Et quia omnia quae ei acciderunt & miracula quae fecit
 nota sunt omnibus: idcirco breuitatem sermois elegi
 Eodem autem die quo crucifixus est sepultus fuit: ut
 confirmaretur quod ait textus Deutero. c. xxi. Non perman-
 ebunt cadauer eius in ligno sed eadem die sepelietur
 uere primo die ebdomadae sequentis quae erat tertius
 dies ab eius morte resurrexit, & de hoc testimo-
 niu[m] reddiderunt homines fidedigni qui eum uiderant
 pergere in galileam

ly

 m...

Quoniam aut quicquid dixit dñs & pater
 meus in epistola secretorū quam ad me dedit:
 mihi clarissime innotuit: uidiq; hæc oīa quæ
 narraui. Ego haccana sum unus ex illis q̄ cre
 dunt in eum: meq; aquis sanctissimis abluī:
 eiulq; uiis rectis incedo. Et quia ii qui eū odio
 habēt res diabolicas de ipso scriplere: locutiq;
 sunt multa mendacia ne fidem eius sacram se
 tenē pharetram meā concussi ut notā facere
 ueritatē oībus qui hanc epistolā legēt: mihiq;
 & illis grande beneficium fecero. Deusq; mihi
 concedat ut in paradiso collocer in statōe eius
 qui audit uerba nostri Messiaē & credit in eū.
 Amen.

Registrum

Primū uacat

Textu

quorū

ocult

In corde

Ha ares

cit textus

anteq̄

Videndum

reperi